

Buletin INFORMATIV

Anul XVIII • nr. 4 (203) • Aprilie • 2009

MINISTERUL CULTURII ȘI CULTELOR CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE

013701 București • Piața Presei Libere nr. 1 • corp B 1

• etaj V / VI • telefon/fax 317 89 70

www.centrul-cultura-traditionala.ro

www.traditionalnet.ro

e-mail: contact@centrul-cultura-traditionala.ro

Director: Oana Gabriela PETRICĂ

Redactor coordonator: Oana Gabriela PETRICĂ

Colectiv redacțional:

Mihaela CIORCILĂ (secretar de redacție) • Dănuț DUMITRAȘCU

Elena GAVRILUȚIU • Mirela PARASCHIV

Producție și difuzare: Mariana COMAN

Coperta I - Sergiu PÂRVU (Chirpăr, Sibiu) - *Învierea Domnului*

Coperta IV - Ioana GHEORGHIU (Galați) - *Noapte de Înviere*

Fotografii de Dănuț Dumitrașcu

ISSN 1224 - 6921

Tehnoredactare: Anca Cristina VERGULESCU

Catinca POPESCU (Bacău) - *Pomul Paștelui*

Fotografie de Dănuț Dumitrașcu

Buletin INFORMATIV

Anul XVIII • nr. 4 (203) • Aprilie • 2009

HRISTOS A ÎNVIAT!

Cuprins:

Cercetare aplicată

*Crucile de umbră și crucile de jurământ -
adăpost și hotar în lumea de dincolo* 2
(dr. Corina MIHĂESCU)

Cercetare de teren

Ziua Cucilor - Brănești, 2 martie 2009 – 8
(Anamaria STĂNESCU)
*Sărbătoarea Sfântului Gheorghe în satele cărășene –
Tradiții, obiceiuri și legende* – 12
(Angelica HERAC)

Ecouri

*Simpozionul interjudețean „Folclor fără frontiere”
- Brănești, 2009*.....19
(Aura Andreea PETRE)
Lansare de carte: Ilie Moise, „Itinerarii clujene” 25
(Andreea BUZAȘ)
*Ziua Tradiției - ediția a X-a: Dragobetele -
Cap de primăvară, sărbătoarea dragostei la români* 28
(prof. Elena STOICA)
Sărbătoarea celor 55 de ani ai radiofoniei clujene 30
(Maria DAN GOLBAN)

Datini și tradiții

Calendar popular - aprilie 2009 35

Agenda aprilie 2009 36

Obiceiuri de peste an

Încuratul cailor la Sântoader - Desa, 7 martie 2009 52
(prof. Nicolae DUMITRU)
*Tradiții și obiceiuri din satele vlăscene:
Săptămâna lui Sân Toader*.....57
(prof. Gheorghe NIȚESCU)

Cercetare aplicată

Crucile de umbră și crucile de jurământ - adăpost și hotar în lumea de dincolo

În comunitățile țărănești nimic nu se petrece întâmplător, toate practicile și gesturile individuale sau colective având un anumit înțeles, chiar și atunci sau mai ales atunci când ele se referă la riturile de trecere, la cultul morții sau la „ideologia” ei.

Unul dintre semnele ce definesc modul țărănesc de a numi și de a semnifica moartea este *crucea* care, odată slobozită, încheie ritualul „din ciclul celor care țin de liminalitatea sufletului. Abia după ce i se organizează pomana de șase săptămâni și, mai ales, după ce i se organizează «adăpostul», mormântul devine casă veșnică pe de o parte, iar sufletul își poate începe drumul către tărâmul strămoșilor.” [Ștefan Dorondel, *Moartea și apa (ritualuri funerare, simbolism acvatic și structura lumii de dincolo în imaginarul țărănesc*, Editura Paideia, București, 2004)]

Stâlpul, crucea, troița se constituie într-un capitol dintr-o etnografie a morții, atât prin imagine, aspect, încărcătură simbolică sau element de recuzită în „scenariul” morții, cât și prin evenimentul ce compune, prin ritualurile și semnificațiile sale, o fereastră (una

dintre multele ferestre) prin care se poate privi în interiorul unei culturi.

Rândurile acestea, dedicate crucilor de mormânt din Oltenia (a se vedea și articolul *Cultul morților și crucile „închipuite” de la Salcia* din B.I. nr. 3(202)/martie 2009), prin atingere cu unele idei din cartea lui Ștefan Dorondel, mai sus-amintită, se doresc a fi repere de actualizare a stării mentalităților și practicilor actuale legate de cultul morții prin câteva informații prețioase obținute pe teren (în Lungești - jud. Vâlcea, Pietrișu-Baldovinești, Făgețelu și Cornățelu-Poboru - jud. Olt), în urma unei investigații derulate în anul 2005 ce viza observarea continuității meșteșugului cruceritului, schimbările survenite în timp, referitoare atât la aspectul/prezența crucilor de lemn cu un specific aparte în această zonă, cât și înregistrarea acelor transformări produse în atitudinea/mentalitatea lumii rurale față de moarte.

Ni se pare necesar în acest moment „de tranziție” ca o parte din demersurile noastre de cercetare să se canalizeze și în direcția de a analiza starea actuală a meșteșugurilor, pe de o parte, sprijinindu-ne pe anchete de teren care să ilustreze deopotrivă starea mentalității și a practicilor actuale (în speță, a celor legate de tanatologie).

Marianne Mesnil, în prefața pe care a scris-o amintitei lucrări, pornește de la definiția culturii aparținând lui L. U. Thomas, potrivit căruia „ceea ce numim cultură nu este nimic altceva decât un ansamblu organizat de credințe și ritualuri create pentru a se împotrivi efectelor subversive ale morții individuale sau colective”. Renumita cercetătoare este de părere că nicio altă definiție nu pare să fie mai potrivită pentru a caracteriza cultura română, pornind de la ideea că în România moartea ocupă acel loc privilegiat care, în secolul al XIX-lea, l-a determinat pe un occidental rătăcit în estul Europei să scrie

Crucile - semne și însemne
Fotografie de Corina MIHĂESCU

Iuliana Călărău, Colin Popa și un fiu venit la târg la Craiova ca "să-i care crucea" tatălui său

Fotografie de Corina MIHĂESCU

că nu cunoaște „o altă țară unde moartea să fie tratată cu atâta atenție ca în București” [Marsillac, 1869].

Redăm în continuare câteva mărturii susceptibile a alcătui un capitol actual dintr-o posibilă etnografie a morții din Oltenia, ce explică comportamentele care au ca scop permanent întreținerea legăturii dintre vii și morți prin pomeniri și semne de aducere-aminte. *Slobozirea fântânii (a apei)* și *slobozirea crucii de la mormânt* sunt numai o parte dintre obiceiurile și ritualurile de comuniune și de comunicare a unei comunități cu cei plecați.

În „creștinismul popular”, crucile de pe morminte sunt adăposturi ale sufletului. „La noi se fac două feluri de cruci; una simplă, pentru la înmormântare, care se numește stâlp; pe ea se trece numele mortului și se scrie: «Aici se odihnește robul lui Dumnezeu...». La șase săptămâni se pune la mormânt cruce cu aripă deasupra.

O cruce se pune la bolniță pentru apă, ca sufletul să aibe apă pe lumea cealaltă. Eu vreau să fac o fântână pentru părinți, că i-am visat că îmi cereau apă.” [Oprîta Constantin - Lungești, Vâlcea] Legat de

acest vis, care exprimă ceea ce Mircea Eliade numea „teama de sete” a mortului, mi se pare interesant să amintesc câteva idei din *Moartea și apa*:

„Gândul că sufletul mortului suferă de sete a terorizat întreaga lume încă din antichitate (...). Credița că sufletul este mereu însetat (ca și libațiile la mormânt sau în amintirea morților) este considerată de unii autori ca făcând parte din creștinismul țărănesc al românilor, având însă rădăcini în epoca preromană.” [Dorondel, 2004, p. 162-163]

„E diferență la noi, chiar în cadrul aceleiași localități; în satul Fumureni găsești pe dealuri fântâni, care s-au făcut tot pentru morți și au lângă ele icoane, prosoape, căni... și nimeni nu ia nimic de la ele. Tata zicea că la fântână să pui, să nu iei. La șase săptămâni se face pomana; părintele face slujbă; tot atunci se pun două cruci; una la mormânt, lângă stâlpișor și alta la bolniță pentru apă.

Se mai fac punți peste pârâuri, ca mortul să treacă oricând, să aibe cale deschisă. Cine se înscrie la punte participă când se face pomenire.” [O. C.]

„Obiceiul slobozirii fântânii (n.n. - al slobozirii punții) este în general întâlnit în Oltenia de Sud. Observăm, deci, că această slobozire întărește caracterul non-familial, comunitar al tuturor ritualurilor funerare în care se folosește apa (...). S-ar putea ca ritualurile privind slobozirea fântânii să fie interpretări populare ale unor practici religioase medievale. Un alt argument în favoarea acestei ipoteze este și prezența preotului la acest ritual, spre deosebire de alte situații în care preotul nu este prezent.” [Dorondel, 2004, p. 161]

„Eu pictez crucile pentru tot satul. M-a învățat un văr de-al meu și m-am uitat prin cimitir să văd modelele. Prima dată am făcut pentru o mătușă. Pe urmă a început lumea să vină și să facă comenzi. Înainte, culorile de bază erau verde și maron. Acum sunt tot colorate, dar fondul îl fac albastru de Voroneț, ăsta îmi place. Pe cruce eu scriu replica mea; aici la noi nu e ca în Maramureș să scrii biografia pe cruce. Eu scriu cel mai des așa:

«Omul e o taină
Viața lui - un vis
Sufletelor blânde
Cerul e deschis» - asta mi-a venit mie așa, odată!

Pe cruce pictez Sfântul de sus, Sfântul Păzitor și cel de jos este mortul care se duce în pământ.” [O. C.]

Satul Pietrișu-Baldovinești din județul Olt era vestit altădată pentru crucile „croite” și pictate de numeroșii cruceri care lucrau pentru toată zona Olteniei.

Astăzi nu mai lucrează aici decât două familii. Iuliana Călărașu, după o perioadă în care a fost la muncă în Italia, s-a întors „la cele sfinte”, reînnoind cu tradiția, care, cel puțin în ceea ce privește cerința crucilor de lemn pictate sau sculptate, este încă vie.

Acest fapt este evident mai ales la târgul de luna de la Craiova, unde, după cum ne-am convins și personal, „toată lumea din partea noastră a Olteniei vine aici să comande sau să cumpere, pentru că aici la noi se păstrează tradiția crucilor; se zice că mortul trebuie să stea la umbră; la umbra crucii de lemn sau cum se zice că Iisus a purtat crucea în spinare și omul și-o poartă și el și trebuie să fie de lemn, chiar dacă pune marmură sau piatră, o cruce trebuie să fie neapărat din lemn.

La noi, la Baldovinești, s-a obișnuit din bătrâni să se facă două cruci de lemn: una mare, de umbră, alta de jurământ. Prima se pune la capul mortului, cealaltă se pune pe la fântâni, la drumuri, poate să fie chiar și în cimitir.

Crucile de jurământ se fac pentru oamenii care au murit neierțați sau despre care se știe că au avut vreun jurământ încălcat.

Mai devreme sau mai târziu toți avem nevoie de cruce. Fără cruce nu putem pleca din lume; ea este adăpostul și hotarul nostru pe lumea cealaltă. Sunt și oameni care comandă din timpul vieții - «lasă, să o am, să o pun acolo», zic ei. Fiecare cere mărimea dorită.

Crucile pe care le facem aici, la Pietrișu, au acoperiș în două ape, învelit cu tablă; au două brațe, iar între brațe au cruciulițe mai mici pentru decor și obejoare (stinghii folosite ca ornament).

Unii pun crucea la nouă zile de la înmormântare, alții la șase săptămâni; alții o schimbă de la mormânt dacă s-a învechit sau dacă s-a rupt; atunci fac una nouă, tot pe comandă. Pe ele în afară de pictură se scrie numele mortului, etatea la care a murit și când a murit.

Crucea pentru bărbat are mai mult modele în culori verde și albastru și are desenat și pictat în mijloc pe Sfântul Gheorghe călare pe cal sau, tot în mijloc, pe Domnul Iisus Hristos; cea pentru femei

este cu mai mult roșu și albastru și are pictată în centru pe Maica Domnului cu copilul în brațe. Dacă nu apare Sfântul Gheorghe sau Maica Domnului, atunci pictăm pe cruci, indiferent că sunt de femeie sau de bărbat pe Iisus Hristos răstignit, că el s-a răstignit pentru toată lumea.

Crucea se poartă de către copiii decedatului. Când o cumpără, fiul zice: «Eu îi duc crucea lu' tata. Nimeni să nu o care în afară de mine!».

Eu așa am învățat de la mama și de la tata (Elena și Gheorghe Lunceanu); la noi asta este meșteșug din tată-n fiu. A lucrat și tata lu' socru' meu și socru' meu, lucrăm și noi, ne ajută și copiii. Eu le și sculptez, că așa s-a învățat lumea; fac tot felul de modele: frunze, flori, rozete, brăduți. Pentru culori folosesc vopsele amestecate cu clei, cu ou și apă. Vinerea și sâmbăta lucrăm cu toții la cruci: bărbații le croiesc, iar eu le colorez. Lucrez cu mâna liberă, fără tipar, că m-am învățat să le fac. Durează cam o oră să le pictez, dar înainte de asta trebuie să aștept să se usuce fondul.

La noi crucile astea sunt căutate. Și nu numai aici în sat, ci și în multe sate unde mergem cu ele la târguri: la Dăbuleni, la Corabia, Borca, Segarcea, Cetate, Cușmir, Plenița, Craiova, Poiana Mare, Băilești.

De lucrat mai lucrez eu și familia mea, Colin Popa și Emil Popa și până mai încoace au mai lucrat și alți cruceri: Gheorghe Vigu și Florea Moțatu.”

Zvelte, colorate, înflorate, sculptate, purtând efigia sfinților redați în trăsături naive, dar îngrijite, înscrise în tiparul unui creștinism popular, crucile de lemn de la Pietrișu-Baldovinești sunt semne ale grijii de după moarte, datorate memoriei celor plecați, sunt popasuri de aduceri-aminte și prin aspectul lor, sălașe de odihnă, pace și adăpost.

Crucile sunt semne și însemne ale oamenilor și ale trecerii lor prin lume.

Dr. Corina MIHĂESCU

Cercetare de teren

Ziua Cucilor - Brănești, 2 martie 2009 -

În satul Brănești din județul Ilfov, Carnavalul Cucilor, ceremonial de fertilizare și purificare a spațiului și timpului, este performat, anual, în prima zi după Lăsatul Secului de Paști, prin practica magică a bătutului ritual, îndeplinită de băieți și de bărbații căsătoriți, mascați în reprezentări zoomorfe și antropomorfe.

Ziua Cucilor din Brănești este de origine bulgară, fiind similară cu obiceiul *Kukeri*-lor din sud-estul Bulgariei, această sărbătoare fiind prezentă doar în comunitățile locuite în cea mai mare parte de către bulgari.

Termenul de „cuc” este legat fără îndoială de cel bulgăresc de „kuker”, în limba română desemnând „cucul”, care ocupă un loc foarte important în categoria vestitorilor primăverii; astfel, masca de cuc simbolizează scurgerea timpului sezonul.

Dacă în trecut performerii obiceiului practicau bătutul ritual cu „chiulichiul”, am constatat că în primăvara anului 2009 acesta a fost substituit de o nua sau de simpla atingere pe umăr, însoțite de urarea „Să fii sănătos tot anul!”. Actul de însămânțare rituală, ce se realiza prin tragerea unei brazde rituale în centrul satului și prin aruncarea unor grăunțe în mod simbolic, în prezent s-a simplificat, manifestându-se prin gestul de aruncare a făinii de grâu peste performerii pasivi, care s-au adunat să privească defilarea Cucilor.

„Înmormântarea“ – Ziua Cucilor – Brănești, 2 martie 2009

Fotografie de Anamaria STĂNESCU

Este astfel subliniat caracterul magic stimulat și protector și cel fertilizator al acestui obicei tradițional.

Cucii poartă în jurul taliei sau pe piept, în diagonală, un șir de clopotei sau tălângi de diferite forme și mărimi, numit „acioaie”, ce are rolul de a îndepărta maleficul printr-un zornăit specific țopăielii. Grupuri mici, alcătuite din 4-6 tineri, defilează pe strada principală din Brănești înveșmântați fie în costumele consacrate ale unui alai carnavalesc: mire, mireasă, naș, nașă, moarte, popă, moși și babe, fete ușoare, bețivi, jandarmi, politicieni, fie în costumul tradițional local. Și în prezent se perindă prin Brănești travestiți în mire și mireasă, ce sunt însoțiți de nași și de muzicanți. În aceeași categorie de relații intră și „înmormântarea-parodie”, ce și-a făcut simțită prezența la carnaval. Dricul improvizat a fost urmat de preoți falși și de bocitoare care rosteau: „Aoleo! Aoleo! De ce ai murit, Elodio?”, în timp ce un mascat simulează că este Elodia moartă și ține în mână o lumânare. Acest fenomen cultural este determinat de promovarea la nivel de masă a dispariției avocatei Elodia Ghinescu, care astfel a devenit personaj al folclorului.

Alaiul de miri, nași și muzicanți – Cucii din Brănești, 2009

Fotografie de Anamaria STĂNESCU

Din cauza contactului obiceiului cu civilizația contemporană Cucii sunt îmbrăcați în fuste, rochii vechi sau zdrențăroase, în pijamale sau în pânză de sac, având pe față o mască, un fes întors pe dos, o basma ori o pălărie pe cap sau numai ochelari de soare la ochi. Astfel, facilitățile moderne determină cumpărarea măștilor de la magazin, ceea ce explică prezența în carnaval a unor monștri ciudați, de diferite culori, tipici unor filme de groază recente sau a lui Zorro, a lui Shrek, a lui Spiderman, a lui Superman, a lui Batman, a lui Moș Crăciun, a Păcăliciului, a Power Rangerilor etc., ce nu se încadrează în norma tradițională a obiceiului.

Scenariul de desfășurare al carnavalului cuprinde credințe precum: „Cel care se face cuc trebuie să o facă în nouă ani la rând, căci altfel, se crede, că murind se va face diavol” și „Fulgii care erau luați de la gluga cucului îi întrebuițau femeile ca să afume pe cei care sufereau de frică”.

Odată cu trecerea timpului, s-a încălcat o altă regulă fundamentală a obiceiului Cucilor: mascații în Cuci nu aveau voie să

vorbească în timpul ceremonialului. În prezent, aceștia, pe lângă gesturile cu caracter sexual, adresează și expresii licențioase, ce ilustrează o potențare a caracterului fertilizator.

Cei pe care i-am interviuat în martie 2009 în legătură cu Ziua Cucilor au specificat în mod accentuat că „Nu așa erau *Cucii*. Asta e o distracție!”. Așadar, se remarcă fenomenul ireversibil al trecerii de la ritual la spectacular și de la inițiere la divertisment.

Tradițiile de Lăsata Secului de Paști din satul Brănești au suferit mutații funcționale semnificative cauzate de organizarea de către primărie a unei parade a Cucilor și a unui concurs de măști, la care au participat în acest an reprezentanții comunelor Mânăstirea și Dorobanțu din județul Călărași și ai comunei Lipnița din județul Constanța, de sponsorizarea balului Cucilor de către Asociația Culturală Bulgară „Sedeanka” din Brănești, sprijinită de Ambasada Bulgariei din România și de promovarea obiceiului în mass-media.

Dorița de revitalizare a obiceiului Cucilor se înscrie în strategiile de recuperare a identității, la care recurg majoritatea etniilor, ca reacție la procesul de globalizare aflat în plină desfășurare în prezent.

Ziua Cucilor sărbătorită pe 2 martie 2009 în satul Brănești din județul Ilfov reprezintă un moment-cheie al calendarului popular, deoarece, ca în orice moment cosmogonic, și acum instituirea ordinii este precedată de o etapă în care lumea este redusă la haos prin intermediul răsturnării ierarhiilor și al încălcării intenționate a regulilor și este o marcă identitară a minorității bulgare din România.

„Cuc” și „Batman” - lovirea rituală

Fotografie de Anamaria STĂNESCU

Anamaria STĂNESCU

Sărbătoarea Sfântului Gheorghe în satele cărășene - Tradiții, obiceiuri și legende -

*Sfântul Gheorghe - „puterea de a învinge răul
și tăria de a face numai bine” (Pr. Petru Berbentia)*

23 aprilie reprezintă o zi însemnată pentru întreaga creștinătate, deoarece Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, prin credința lui față de Împăratul Ceresc, a rămas simbolul bărbăției și al jertfei pentru Hristos.

Sărbătoarea Sfântului Gheorghe în satele cărășene are conotații profunde; credincioșii nu prețuiesc să se roage pentru bunăstarea casei: se pun crăci verzi de pom la ușa casei, la poartă, la ușa grajdului împotriva duhurilor rele. Brazdele verzi de iarbă pe pragul și pe stâlpii casei semnifică deopotrivă și întâmpinarea primăverii în mod festiv. De menționat un obicei aparte practicat în Banat - „tragerea colacului”: la Lăpușnicu Mare (judetul Caraș-Severin) „se face un colac din făină de grâu, mare și împletit, și se pune sub vacă sau sub oaie, fiind ținut într-o parte de 1-2 copii, iar în cealaltă de 1-2 copii; cei dintr-o parte spun «cucu», iar ceilalți răspund «răscucu» și la a treia dată de la acest dialog se trage cu forță, interesul fiind ca fiecare să pună mâna pe partea cea mai mare a colacului, după ce acesta s-a rupt în două. Se consideră că prin acest obicei practicat animalele vor fi sănătoase în timpul anului și vor da produse bune” (prof. Gheorghe Țunea). „Tragerea colacului” de Sfântul Gheorghe are loc în majoritatea așezărilor rurale din Valea Almăjului - Dalboșeț, Eftimie Murgu, Șopotu Nou etc. (vezi cercetările de teren)

Cercetări de teren

Obișei dă Sfântu' Ghiorghie

„Sfântu' Ghiorghie pică anu' ăsta duminică la Paști, da' d-obișei iel pică năince dă Paști; gimineța, gazda să dușe cu uoili la năpror. Pră la vro dzășe vinie-acas', punie frundză vergie la ușa dî la uoi și la găliata-n carie mulgie iș punie frundză dă leușcian, ca să aibe uoili

lapcie. Mulgie fiecarie uoaie-n parcie, să vadă cât lapcie are fiecarie, că atâta are să aibe și la măsurătoare.

Găzdărița facie dă Sfântu' Ghiorghie un colac împletit pîntru marvă, s-o răscucăie. Să răscucăie uoaia care-o fătat mări la urmă. Atunș aia o mulgie mări la urmă. Găzdărița aducie colacu' și gazda mulgie uoaia prîn colac și vin copiii și răscucăie, unu d-o parcie, unu dă alta. Și unu dzîșe «cucu» și ălălalt «răscucu» și prodzîc tot așa mări dă două ori. Și-atunșă trag și rup colacu', care rupe mări mult. Și-atunșă gazda taie cu cuțitu' căcea bucăț dîn colac și le pune-n lapcie, să fie lapcie la măsurătoare ca la Sfântu' Ghiorghie.”

[Informator: Floarea

Băcilă, 76 ani, Dalboșeț]

„Să tragie colacu', ca în mulcie sacie dîn Almăj. La Rudăria nu să lasă vițaii o mieii la supt, da' vașli și uoili să mulg, iar spuma dă pră lapcie să pune pră colacu' care să tragie pră sub uoaie o vacă. Tot dîn lapcili muls în dzîua dă Sfântu' Ghiorghie, să facie caș și brîndză și să mănâncă. Toacie așcea iș pîntru sporu' vicilor.

Dacă n-o ploiat până la Sfântu' Ghiorghie să prind și să udă pră drum fiecili și muierili măritace, da' mări cu sama ăle care-s gravige, spunându-să: «păpărugă, rugă/vino, și ne udă». Așa să roagă lumea să vină ploaia ca să fie bucacie.

Nu să facie joc. La noi, la rudăreni, nu să pune vergeață la ușă la Sfântu' Ghiorghie, numa la Rusale, să pune salcă sălbacică, pîntru năroc în casă.

Aurelia Ciobanu (Craiova, jud. Dolj) – Sfântul Mare Mucenic Gheorghe

Fotografie de Dănuț DUMITRAȘCU

„Și măi șeva: cum îi pădurea, verge o cu frunzda cădzută, așa o află și Sfântu' Ghiorghie, agică dacă la Sfântu' Dumitru îi înfrundzît așa-i și la Sfântu' Ghiorghie.”

[Informator: Mariana Dancea – director- Căminul Cultural „Eftimie Murgu”, Rudăria]

***

„Și la noi să facie colac și să trecie pră sub uoaie sau vacă. Să pune vergeață pră unge trec vicili, pîntru sănătacea și pucerea lor (vergili însamnă pucere, viață, sănătate).”

[Informator: Pavel Brebu, 69 ani, Șopotu Nou]

Istoria spune că Sfântul, încă din primii ani de viață, s-a aplecat cu evlavie asupra învățăturilor creștine. Născut în vremuri de restriște, pe când domnea împăratul Dioclețian, în jurul anului 270 d. Hr., Sfântul Mare Mucenic Gheorghe primește o educație militară desăvârșită, ajungând general în armata romană, la numai 30 de ani. Calitățile acestea sunt întregite de un caracter deosebit față de cei din jur, însă smerenia sa față de Cel Atotputernic i-a adus nenorocire. Nemilosul Dioclețian, în prigoana sa împotriva creștinilor, îl supune la chinuri de neimaginat. Mărturia Sfântului Gheorghe rămâne de neclintit: „Te respect, împărate, ca pe un stăpân; pentru îndeplinirea datoriei mele de ostaș sunt gata să mor în orice moment, dar sufletul vreau să-l pun în slujba Împăratului împăraților, care este Dumnezeu. Respect pe împăratul pământesc, dar cinstesc și slujesc totodată un împărat ceresc”. Prin urmare, nimic nu l-a putut determina să treacă la altă lege și astfel, Dioclețian ordonă ca Sfântul să fie decapitat în fața întregii oștiri în 23 aprilie 303 d. Hr.

Eroul creștin, înfățișat în iconografia ortodoxă cu o suliță în mână ucigând balaurul, prăznuit și în Răsărit și în Apus, a fost ales ocrotitorul oștirilor (cazul armatei române de dinainte și după 1989) - „Sfântul Gheorghe e patronul oștirii române și al întregului tineret român și creștin”. Conform unei legende foarte răspândite despre una dintre isprăvile lui vitejești, steagul Moldovei trimis de Ștefan cel Mare la Mănăstirea Zografu din Muntele Athos are pictat pe el chipul Sfântului Gheorghe învingând balaurul; reprezentarea lui ca biruitor al balaurului a fost pentru strămoșii noștri ca o chemare la lupta împotriva răului vremii, adică a stăpânirii otomane. O dovadă este și rugăciunea scrisă pe acest steag la porunca lui Ștefan cel Mare: „O,

luptătorule și biruitorule, mare Gheorghe, în nevoi și în nenorociri grabnic ajutor și cald sprijinitor, iar celor întristați, bucurie nespusă, primește de la noi această rugăciune a smeritului tău rob a Domnului Io Ștefan Voievod, din mila lui Dumnezeu, Domnul Țării Moldovei. Păzește-l pe el neatins în lumea aceasta și în cea de apoi, pentru rugăciunile celor ce te cinstesc pe tine, ca să te preamărim în veci. Amin... Și aceasta a făcut-o în anul 7008 (1500), în al 43-lea an al domniei sale)”.
***

Dovada interesului pentru cultura tradițională în leagănul doinei bănățene, Valea Almăjului, este demonstrată prin dăruirea și priceperea cu care câțiva elevi de la școala din Prigor, conduși de profesor Pavel Panduru, au cules date despre obiceiurile practice de Sfântul Gheorghe, în satele lor. Copii minunați, copii prin care Almăjul trăiește, iar eu sper ca dragul lor pentru frumusețea și bogăția satului almăjan să nu piară niciodată.

Tradiții, obiceiuri și legende în satul Putna de Sfântul Gheorghe

„Un an cu credință față de Dumnezeu”

„Sfântul Gheorghe să ne șadă-n ajutori”

„Pe vremuri, se spunea că era un balaur ce făcea fel de fel de rele oamenilor. Se mai spune că mergând El (Sfântul Gheorghe) pe un drum, călare, a auzit un glas de fată, care era-n ghearele balaurului. Atunci, Sfântul Gheorghe a nimicit balaurul cu sulița sa biruitoare.

Sfântul Gheorghe a fost omorât că nu s-a lepădat de credință și în egală măsură a rămas un biruitor, sărbătoarea Sfântului fiind însemnată pentru animale, mai ales, pentru oi”.

***

„Obiceiurile sunt prevestite, din moși-strămoși, cu frunză verde de fag sau salcie; frunza se pune la fiecare ușă sau fereastră a casei sau a colibeii pentru a o apăra de rele și pentru a da spor atât acesteia, cât și animalelor.

În zori, se pleacă cu oile; care din care să fie primul pentru a avea «mană» (noroc, spor) la vite; se pregăteau colaci cu o zi înainte, până în prânz. Bătrânii spun că trebuie copt colacul până ce merge soarele sus, pentru că atunci merge doar binele înainte, că după ora 12.00, spun ei, soarele merge în jos, spre asfințit. În ziua următoare

colacul este legat cu ață roșie sau lână albă; se mai leagă de colac și leuștean.

Când se întorceau oile de la pășune la prânz, la ușa stânei, era pus un pom de fag cu frunză verde și colacul într-un cârlig bătut în pom. La muls se puneau 5 bani în strungăreață, se mulgea peste ei, iar după ce spăla strungăreața, apa o arunca peste oi și banii se puneau într-un loc în casă, fiind bogăția casei.

Colacul din pomul verde de fag se rupe în două, iar la oaia care fată ultima unul spunea «cucu», altul «răscucu», de trei ori.

Alt colac este înmuiat în strungăreața cu lapte și se taie patru colțuri, sunt puse la oi, se rupe colacul în ușa stânei și se spune «să fie în sănătatea oilor și a gazdei».

Se mai trage colacul și la vaci și la celelalte animale. În pragul grajdului unde se aflau seara și dimineața, se făcea o unsoare cu care era unsă pulpa oilor și a vacilor, după muls. Unsoarea se făcea din usturoi, leuștean, untură și tămâie. În timp ce se prepara, se spunea «Tatăl nostru». Seara, după ce se ungeau oile și vacile, apa se arunca, spunând: «Cum curge apa așa să curgă laptele».

La prânz, se tămâie toate vitele după ce au fost închise înăuntru. La masa de prânz, se spunea rugăciunea, din colacii rupți în două, fiecare lua câte o bucată pentru a nu se apropia nicio răutate de el.

După masă, se dă în postavă la vite și se spune o rugăciune; se pun cele patru colțuri din colac pentru a le apăra de răutăți și de boli.

Seara, se tămâie în jurul grajdului și a casei spre a alunga spiritele rele.

Se mai spune că dacă arzi pomul verde de fag din ușa stânei și nu plouă, poate să plouă, iar dacă plouă, se schimbă vremea.”

[A consemnat Petrișoara Zăvoianu;
Informator: familia Zăvoianu din Putna]

***

„În 23 aprilie se sărbătorește Sfântul Gheorghe.

La noi, la Pătaș, tradițiile și obiceiurile vechi au rămas vii, se moștenesc și se transmit din generație în generație cu sfințenie. Așa se întâmplă cu măsuratul oilor de Sfântul Gheorghe.

Înainte cu o zi se face colacul până în ora prânzului, a doua zi se leagă cu ață roșie, leuștean și se pun bani în el.

De dimineată se pleacă cu oile la păscut, până la ora 12.00. La întoarcere se mulg și se pun bani în strungăreață, se strecoară laptele și se iau banii, dându-se celui care a rupt colacul.

Colacul se trage la ușa grajdului, unul înăuntru și unul afară, spunând de trei ori «cucu/răscucu».

Prânzul se dă în sănătatea vitelor și a gazdei. La ușa și la ferestre se pune frunză de fag, anunțând venirea sărbătorii. Frunza se ține șapte zile.”

[A consemnat Iuliana Șuveț. Informator: familia Șuveț din Pătaș]

***

„Față de alte localități învecinate, Bozoviciul îl sărbătorește pe Sfântul Gheorghe diferit. În majoritatea satelor, de Sfântul Gheorghe se face măsuratul oilor, în schimb, la Bozovici, acest lucru se întâmplă mai târziu, după Sfântul Gheorghe.

Bozovicenii, în dimineața zilei de Sfântul Gheorghe, pun la fiecare ușa unde se află animale câte o creangă înverzită.

Fiecare gospodar care are animale își face din timp cel puțin un colac mare. Acesta este legat cu ață roșie și cu frunză de leuștean. Tinerii iau colacul și-l trec pe sub animale după care se trage de el, rostindu-se: «cucu/răscucu».”

[A consemnat Ionuț-Mihai Tudor. Informator: familia Tudor din Bozovici]

***

„Lumea, la noi, de dimineată, merge cu colaci la animale. Se mulg vitele, iar cu spuma de pe lapte se unge colacul. După aceea, are loc «tragerea colacului», ruperea acestuia. O bucată din colac se dă animalului să o mănânce, iar leușteanul de pe colac se pune la ușa grajdului. Banii se iau acasă împreună cu colacul rămas. Apoi, oamenii merg la biserică, unde se roagă pentru sănătatea lor și a animalelor. După terminarea slujbei, lumea se îndreaptă spre casă pentru a lua un prânz îmbelșugat”.

[A consemnat Nevenca Goanță. Informator: familia Goanță din Gârbovăt]

Cultura tradițională românească, în general, etalează cu acest prilej o serie de credințe populare: nimeni nu trebuie să doarmă, căci doarme somnul mieilor și întreg anul va fi somnoros; oamenii se cântăresc ca să nu se lipească fermecele de ei; fetele, femeile și

chiar copiii se spală cu rouă în dimineața de Sângiorz ca să fie sănătoși tot anul și să nu le iasă pete pe față; nu se dă nimic din casă, căci dai tot anul; gunoiul din casă trebuie să fie lepădat la rădăcina pomilor pentru a rodi bine; se unguță vacilor de lapte cu usturoi pentru ca vrăjitoarele să nu poată să le ia laptele; se unge cu leuștean ușa grajdurilor și a cotețelor, iar în fereastră se pun spini ca strigoii să nu poată lua mana de la vaci, puterea vitelor și a oamenilor; se despart mieii de oi, iar laptele muls în această zi se dă săracilor; ca vacile să aibă lapte bun și mult, se mulg în ajunul Sfântului Gheorghe și se lasă șiștarul cu lapte afară, în grădină; de va cădea Sfântul Gheorghe în zi de post nu va fi mană nici la albine, nici la oi și nici câmpul și nici pomii nu vor rodi din belșug. În dimineața de Sfântul Gheorghe, înainte de a răsări soarele fetele seamănă busuioc, iar sămânța o țin în gură ca să crească frumos și să aibă miros plăcut. Busuiocul semănat în ziua de Sfântul Gheorghe este bun de dragoste. În noaptea de Sfântul Gheorghe se păzesc comorile, căci atunci joacă banii, care sunt îngropați în pământ. Tot în această noapte, înainte de ivirea soarelui, cel care va fi bolnav de orice boală, de se va tăvăli prin rouă, se va tămădui. Comportamentul social în această perioadă cunoaște reflexe ironice: fetele sunt udate de către flăcăi până la amiază. Care fată scapă neudată, aceea este sărbătorită de celelalte, lucru ce rar se întâmplă, căci nicio fată nu rămâne neudată în ziua de Sângiorz.

Vitejia și credința, caracteristicile esențiale ale Sfântului Gheorghe, se reflectă în personalitatea poporului român, iar obiceiurile practicate cu această ocazie întregesc sensul sărbătorii la români.

Bibliografie:

- ***, *Îndrumătorul Pastoral al B.O.R.*, București, 1951
 Hedeșan, Otilia, *Curs de Folclor. Lecții despre calendar*, Timișoara, Tipografia Universității de Vest, 1998
 Olinescu, Marcel, *Mitologie românească*, București, Casa Școalelor, 1994
 Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române. Manual pentru seminariile teologice*, Sibiu, 1972
 Preda, Emil, *Dicționar al Sfinților ortodocși*, București, Editura Lucman, 2000
 Țunea, Gheorghe, articole în Revista „Reflex”, nr. 1-3 (52-54)/ianuarie-martie 2005, Reșița, Editura Modus P.H., 2005

Angelica HERAC
 CJCPCT Caraș-Severin

Ecouri

Simpozionul interjudețean „Folclor fără frontiere” - Brănești, 2009

În data de 2 martie 2009, a doua zi după Lăsata Secului, în localitatea Brănești din județul Ilfov a fost *Ziua Cucilor*, sărbătoare specifică unor zone din sudul țării (în județele Ilfov, Călărași și Constanța), care dă naștere unui carnaval în aer liber, cu valențe de rit de fertilizare și purificare, în care sunt ancorați toți cei din comunitate (tinerii costumați în cucii și cucoaice, ca actanți, iar restul sătenilor, loviți cu palma pe umăr de către aceștia, ca beneficiari ai ritului).

În contextul acestei sărbători, pentru a o marca și științific, oficialități ale satului (Victor Udrescu - directorul C.C.D. Ilfov, Florea Tănase - primarul localității Brănești și Ovidiu-Marius Sebe - coordonator al întregii activități) au organizat un simpozion interjudețean numit „Folclor fără frontiere”, cu scopul de a conserva și a transmite tradițiile locale și de a trezi interesul localnicilor pentru cultura tradițională a satului. Anul acesta, simpozionul a ajuns la cea de-a VIII-a ediție (prima ediție fiind în anul 2001) și a reunit reprezentanți ai altor localități unde încă se mai practică obiceiul Cucilor (sau unde a fost atestat, deși în prezent nu se mai

Petre Iordan, bai Danciu, locuitor al comunei Brănești

Fotografie de Aura Andreea PETRE

performează), specialiști din domeniul etnologiei, reprezentanți ai comunității din Brănești și oficialități locale.

Simpozionul a fost deschis de discursul primarului localității Brănești, Florea Tănase, care a adresat câteva cuvinte de bun-venit invitaților și a făcut o scurtă prezentare a Brăneștiului din punct de vedere economic, cultural și geografic. Apoi a luat cuvântul Dan Nicolau, directorul Liceului teoretic „Traian Lalescu” din Brănești, care a vorbit despre modalități de păstrare a tradițiilor în școală. Împreună cu soția sa, Maria Nicolau, prof. Dan Nicolau desfășoară activități dedicate copiilor, vizând conservarea și transmiterea obiceiurilor tradiționale românești. Ei au fost și cei care, alături de elevii lor, au confecționat măștile tradiționale pentru sărbătoarea Cucilor (o muncă îndelungată și migăloasă ce a început cu multe luni înainte de ziua sărbătorii). Mariana Iordănescu, profesoară de biologie la Școala nr. 1 din Petrăchioaia și pasionată de cultura

Marius-Ovidiu Sebe, profesor metodic la Casa Corpului didactic Ilfov, coordonator al simpozionului

Fotografie de Aura Andreea PETRE

tradițională, a prezentat lucrarea „Perenitatea obiceiurilor cu măști în spațiul carpato-danubiano-pontic”. A vorbit, cu mult drag și vădit interes pentru obiceiuri și tradiții, despre starea în care se găsește cultura tradițională în comunitatea din care provine, menționând ce a fost și ce a rămas și cum se încearcă reînvierea unor obiceiuri în Petrăchioaia.

Următoarea prezentare a fost cea a Despinei Naghi, masterandă la Facultatea de Litere - Masterul de Etnologie, Antropologie culturală și Folclor, pentru care experiența din anul 2007 de la Brănești, la sărbătoarea Cucilor, a reprezentat primul contact cu terenul etnologic. Lucrarea - intitulată „Mărturiile unei student: Botezul terenului la Cucii din Brănești” - a stârnit atenția publicului prin abordarea modernă a fenomenelor culturii tradiționale (cum ar fi aducerea în discuție a conceptului de „etnoturism”, pe care Despina Naghi l-a definit ca fiind o modalitate de a face turism în scopul

**Mască de cuc - Brănești,
2 martie 2009**

Fotografie de Aura Andreea PETRE

participării la desfășurarea unui obicei tradițional într-o anumită zonă, oraș, localitate etc.) și prin curajul aceleiași autoare de a sublinia problemele desfășurării unui obicei tradițional, în cazul acesta sărbătoarea Cucilor, probleme legate de implicarea autorităților, oficialităților zonale (implicare insuficientă) în bunul mers al evenimentului și al conservării obiceiului.

Pentru a continua subiectele abordate în lucrarea sa de Despina Naghi și pentru a vorbi despre starea actuală a obiceiului Cucilor în Brănești, a luat cuvântul Marius-Ovidiu Sebe, profesor metodist la Casa Corpului Didactic Ilfov.

Lucrarea dumnealui, „Ziua Cucilor - manifestare folclorică cu rădăcini străvechi”, a cuprins un scurt istoric al localității Brănești, de folos pentru a înțelege și istoria originii sărbătorii Cucilor în localitate, prezentarea ipotezelor referitoare la originea acestei sărbători, precum și un raport referitor la starea actuală a sărbătorii. Aceasta a fost caracterizată ca o „degradare”, deoarece în fiecare an se simte o influență din ce în ce mai pregnantă a sărbătorii împrumutate Halloween în ceea ce privește costumarea performerilor și tendința dispariției elementelor tradiționale din costumul Cucilor. De asemenea, domnul Sebe a ținut să precizeze imaginea nedemnă pe care o are această sărbătoare în societatea românească, cauzată în principal de mass-media, care își manifestă interesul în cazul acestei sărbători doar pentru aspectele ei violente.

Acestei lucrări i-a urmat cea a reprezentanților Școlii „Matei Basarab” din localitatea Mânăstirea, județul Călărași - „Cucii - simbol al renașterii”. Prof. Ion Dane a vorbit despre diferențele și asemănările în performarea obiceiului între localitățile Brănești și Mânăstirea. În Mânăstirea, la sfârșitul obiceiului măștile se distrug și se face Hora Cucilor; fetele se pot costuma și ele în Cucii, pe când la Brănești este strict interzis femeilor să poarte costume, altminteri fiind aspru pedepsite, iar costumul Cucilor din Mânăstirea nu are centura cu acioaie. Dintr-o altă localitate invitată la simpozion, mai exact din Lipnița, județul Constanța, Eugenia Carp - director al Căminului Cultural - a prezentat lucrarea „Reînvierea obiceiului Cucilor din Lipnița, județul Constanța”. În această localitate a fost atestat obiceiul Cucilor, dar din anul 1978 nu a mai fost performat. De-a lungul vremii, s-a încercat revitalizarea obiceiului, dar fără succes până în anul 2005 când, la intervenția Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Constanța, doamna Carp a încercat repunerea în scenă a obiceiului. Cucii din Lipnița performează un dans care reprezintă lupta dintre cetele rivale locale. Momentan, localitatea Lipnița se găsește așadar în stadiul de încercare de revitalizare a obiceiului.

Următorii invitați care au prezentat obiceiul Cucilor așa cum se desfășoară la ei în localitate au fost cei din Dorobanțu, județul Călărași. Prof. Alexandra Pavel (Școala nr. 1 din Dorobanțu) a prezentat lucrarea „Cucii - o zestre a tradițiilor dorobăntene” și a vorbit despre încercările școlii de a trezi interesul copiilor pentru cultura tradițională românească.

Cel mai interesant moment al simpozionului l-a reprezentat discursul lui Petre Iordan, localnic din Brănești. Bai Danciu, cum i se spune de către consăteni, a vorbit despre Cucii cu mult entuziasm și, inevitabil, cu nostalgie. Doamna Alexandrina Niță, directorul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Ilfov, a adus în discuție importanța păstrării identității în contextul fenomenului globalizării, subliniind valoarea unui obicei tradițional cum este cel al Cucilor. Seria cuvântărilor s-a încheiat cu cea a conf. univ. dr. Doina Ișfănoni, cercetător științific la Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”, care a vorbit despre „Relația dintre comunitatea locală și muzeu”, lăudând inițiativele comunității pentru păstrarea obiceiului Cucilor. Finalul simpozionului a fost marcat de

momentul artistic susținut de Cucii din localitatea Lipnița, județul Constanța. Aceștia au performat dansul specific acestei sărbători, în Lipnița, care reprezintă lupta dintre cetele vrăjmașe locale. În dans, cele două cete sunt coordonate de mut și sunt împăcate de personajul miresei.

Principala problemă ridicată de către cei prezenți la acest simpozion a reprezentat-o modalitatea de conservare și de revitalizare a obiceiului Cucilor. Unul dintre punctele forte ale organizării unui astfel de eveniment a fost posibilitatea de a aduna în același loc oameni din localități diferite ale țării, care cunosc/performează o sărbătoare din ce în ce mai rar întâlnită. Reprezentanți ai acestor zone în care a existat sau mai există obiceiul Cucilor au avut astfel prilejul de a împărtăși opinii și idei despre ce se poate face pentru a păstra vie această manifestare tradițională și despre ce se poate face în cazul în care ea deja a dispărut (cazul localității Lipnița din județul Constanța). Soluțiile pe care aceste localități le-au găsit sunt mai multe: reînvierea obiceiului prin punerea în scenă (Lipnița), organizarea unui concurs între Cucii din localitățile unde este atestat obiceiul (Brănești), derularea în școli a unor activități de conservare și transmitere a obiceiului, colaborarea cu instituții culturale în vederea promovării obiceiului (aducerea Cucilor din Brănești la Muzeul Satului). Rămâne de văzut care dintre aceste modalități de păstrare și reînviere a obiceiului vor da roade.

Simpozionul de la Brănești de anul acesta a fost un real exemplu că se poate: se poate ca un obicei să fie promovat și conservat de localitatea în care se desfășoară, se poate să se creeze o bună comunicare între comunități care împărtășesc aceleași obiceiuri, se poate să se accepte schimbările inevitabile care se petrec de-a lungul timpului în performarea unui obicei, se poate să fie ascultate și înțelese mai multe „priviri” asupra unui fapt de cultură tradițională.

Aura Andreea PETRE

Lansare de carte: Ilie Moise, *Itinerarii clujene*

Recent a avut loc lansarea cărții *Itinerarii clujene* a prof. dr. Ilie Moise. Găzduit de foaierul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” din Cluj-Napoca și organizat de Consiliul Județean Cluj, alături de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj, evenimentul s-a bucurat de prezența a numeroși universitari clujeni, precum: Virgiliu Florea, Zamfir Dejeu, Ligia Mihaiu, Nora Sava, Octavian Șchiau. Despre cartea apărută la Editura Hiperborea în anul 2008 au vorbit prof. dr. Maria Bocșe, prof. dr. Ion Șeuleanu și prof. dr. Corneliu Bucur.

„«Cuvântul înainte» al autorului, a subliniat etnologul de mare vocație prof. dr. Maria Bocșe, este o succintă autobiografie, care trece în revistă evocările inserate în volum (inclusiv motivația opțiunii de a studia la Cluj - văzut ca o adevărată Mecca a învățământului românesc) sau «întâlnirile esențiale» cu profesorii săi de la Facultatea de Filologie, Dumitru Pop și Ion Șeuleanu. Volumul surprinde, într-un discurs profund afectiv, dar totodată științific, imagini ale unor mari personalități ale etnologiei românești, dar și figuri ilustre ale Bisericii Unite, impresionante prin implicarea social-politică și martiriul lor, așa cum au fost dr. Ilie Dăianu, protopop greco-catolic la Cluj în perioada interbelică sau Pompeiu Onofrei, fost paroh al Bisericii «Schimbarea la Față» din Cluj”.

Inspirată ca întotdeauna, prof. dr. Maria Bocșe a intuit densitatea și cheia de boltă a volumului: „în contextul cercetării culturii tradiționale este inevitabilă «întâlnirea» cu *dorul* în multiplele lui tălmăciri și ipostaze: dorul de părinți, dorul de țară, dorul de persoana iubită, dorul de natură. Ceea ce particularizează cartea de față este faptul că autorul sporește acest registru al dorului prin *dorul de dascăli*, de *prieteni* și *colegi*, ca un preaplin al sufletului revărsat, de altfel, în toate cercetările sale. Iată, așadar, o continuare firească a «trilogiei amintirilor», începută cu *Efigii sentimentale* și desăvârșită prin *Seducția muzeului* - volum în curs de apariție la Editura ASTRA

Museum. Ca și în celelalte volume, în *Itinerarii clujene* autorul «se celebrează pe sine, prin amintirile sale»”.

După evocarea câtorva momente din viața fostului său student, profesorul Ion Șeuleanu a apreciat *Itinerariile clujene* ca fiind o carte de formare, un bildungsroman, cu scrisul trăit, în conformitate cu realitatea, dar nuanțat de sentimente și nostalgia aducerilor-aminte. „Cu un limbaj științific de cea mai bună calitate, volumul este mărturia unei deveniri în câmpul folcloristicii și al etnologiei românești: devenirea într-o meserie a profesorului Ilie Moise”.

Pornind de la ideea lui Eliade, potrivit căreia oamenii nu sunt interesați prin ei înșiși, ci prin ceea ce ei reprezintă, prof. dr. Corneliu Bucur a subliniat faptul că ne putem autocaracteriza doar răspunzând la întrebarea pe care orice țăran o pune în momentul în care intră un străin în sat: „– Tu de-al cui ești?”. Tocmai acest lucru îl face și Ilie Moise, în volumul *Itinerarii clujene*, revendicându-se din acea matrice identitară a formării profesionale și stilistice, care a fost și rămâne Clujul universitar.

Finalul lansării a aparținut prof. dr. Ilie Moise care a declarat următoarele:

„Încep prin a vă face o scurtă mărturisire: deși au trecut aproape patru decenii de la finalizarea studiilor, de la plecarea din Cluj, *fascinația* pe care orașul de pe Someș o exercită, încă, asupra mea, a rămas intactă. Revin la Cluj cu senzația stranie, aproape palpabilă, că sunt încă student, că *n-am părăsit niciodată Clujul*, că de după un colț sau altul poate să apară oricând profesorii *Dumitru Pop* și *Nicolae Bot*, un coleg de grupă sau un prieten dintr-un an mai mare. Odată ajuns la Cluj, cel dintâi *popas* îl fac la *Arhiva de Folclor*, unde mă așteaptă colegii de ieri și prietenii de astăzi *Luminița* și *Ion Cuceu*. Ei fac legătura între *ieri* și *astăzi*, între lumea studentiei și aceea a mileniului III. *Arhiva de folclor* rămâne locul în care mă simt cel mai confortabil, locul în care mă simt clujean, *instituția* care, alături de Facultatea de Litere, îmi amintește de anii de ucenicie.

În ceea ce privește formarea mea ca cercetător, datorez acestei *instituții model* tot atât cât datorez și Facultății de Filologie din Cluj. Acolo, pe str. Republicii nr. 9, simt pulsul cercetării etnologice

românești și întâlnesc, mai pot întâlni, doi dintre tinerii universitari de la mijlocul anilor '60 de care mă leagă atâtea și atâtea amintiri - profesorii *Ion Șeuleanu* și *Virgiliu Florea*. Ei îmi aduc aminte de acei dascăli de excepție care nu dau lecții, care nu ies în față, dar care știu să adune în jurul lor tinerii.

Al doilea loc, spre care mă îndrept tot mai des în ultima vreme, este cel mai elegant edificiu de pe calea Dorobanților, în care se află Biblioteca județeană «Octavian Goga» și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj, condus, de-a lungul anilor, de câțiva amici buni - *Zamfir Dejeu*, *Vasile Radu* și acum *Tiberiu Groza*, conjuțețean de-al meu. Cred că Tiberiu Groza «m-a moștenit» de la ceilalți... s-a cam procopsit cu mine; m-am integrat în colectiv, mă simt coleg cu toți angajații, cărora le mulțumesc pentru că m-au acceptat și că mă tolerează. Dincolo de seriozitatea cu care acești oameni se achită de sarcinile privind conservarea și valorificarea tradițiilor, m-a impresionat atenția specială pe care o acordă literaturii etnologice și calității științifice a autorilor publicați: prof. univ. dr. *Gh. Pavelescu*, prof. univ. dr. *Mircea Popa*, dr. *Maria Bocșe*, dr. *Mircea Câmpeanu* ș.a.

De aici și până la ideea de a strânge între două coperti articolele despre *Clujul etnologic* și *oamenii săi*, n-a fost decât un pas, pe care - la propunerea lui *Tiberiu Groza* și la insistențele bunei mele prietene *Maria Bocșe* - l-am făcut. Am procedat corect sau nu, asta urmează să apreciați Domniile voastre!

Vă mulțumesc că sunteți aici, alături de mine, în acest moment extrem de important. De ce important?! Pentru că încerc să aduc, prin acest volum, un omagiu acestui Heidelberg al tinereții mele, Clujului cultural, unde oamenii știu să așeze cărămidă peste cărămidă, să construiască pentru azi, dar și pentru mâine.”

Andreea BUZAȘ

Ziua Tradiției - ediția a X-a: Dragobetele - Cap de primăvară, sărbătoarea dragostei la români

Proiectul cultural *Ziua tradiției* a fost inițiat de către CJCPCT Vâlcea în anul 2000, ca sărbătoare a culturii populare, sub semnul Anului Nou de primăvară. Coordonatorul și inițiatorul a fost prof. dr. Gheorghe Deaconu, directorul de atunci al CJCPCT Vâlcea. Începând cu anul 2001, proiectul și-a urmat cursul firesc, integrat Programului *Școala tradiției*, în acest program fiind incluse atât localități în care reperele tradiției au fost intrat într-un con de umbră, cât și localități unde tradiția este bine păstrată.

Localitățile din proiect au fost: Bunești, Grădiștea, Tetoiu, Valea Mare, Lăcusteni, Grădiștea, Bărbătești, Pietrari, Costești, Lungești, Colonie-Nuci, Buleta (com. Mihăești), Horezu, Runcu, Racovița, Vaideeni, Băbeni.

Cunoscătorii fenomenului folcloric vâlcean sunt în măsură să aprecieze modul cum este percepută cultura populară în aceste comunități și care sunt tendințele, mai ales în rândul tinerilor, care, indiferent de nivelul de cultură, se detașează progresiv de valorile culturii tradiționale, apelând la împrumuturi.

Pentru a reînnoa firul, de altfel neîntrerupt, al tradiției păstrate în lumea rurală am recurs la o modalitate ce s-a dovedit inspirată, aceea de a pune elevii în ipostaza de a cerceta și a aduna date privind semnificațiile sărbătorilor prilejuite de Anul Nou de primăvară. „Informatori” au fost bunicii, depozitari de cunoștințe, cei ce încă mai pot să răspundă la întrebarea „Și ce semnifică această zi?”. Așa am reușit, în cei nouă ani de când coordonez acest proiect, preluat de la prof. dr. Gh. Deaconu, să fac posibilă o punere în lumină a tradițiilor prilejuite de Anul Nou de primăvară cu accente punctuale pe sensurile valorice. Așa am atras spre instituție profesori de limba și literatura română, învățători, educatori, preoți, iar enumerarea lor este necesară deoarece sunt certe repere intelectuale pentru timpul pe care-l trăim: prof. Maria și Valentin Toană (Școala cu clasele I-VIII Crețeni), înv. Floricica Mândreci (Școala cu clasele I-VIII Costești),

bibliotecar Ilie Fârtat (Grădiștea), înv. Ioana Paraschivoiu (Școala cu clasele I-IV Bărbătești), înv. Maria Foltea (Școala cu clasele I-VIII Colonie-Nuci), înv. Silvia Vețeanu (Școala cu clasele I-VIII Pietrari), prof. Alina Vețeanu (Colegiul Național de Informatică „Matei Basarab” - Râmnicu Vâlcea), Constantin Diaconu (directorul Căminului Cultural Pietrari), educatoarea Nicoleta Sandu, prof. Dumitru Tudor, înv. Florentina Popescu (Școala Bătășani, com. Valea Mare), preot Emil Rădulescu, Casa de Cultură „Dragoș Vrânceanu” din Băbeni etc.

În ziua de 24 februarie 2009, la Căminul Cultural din Cremenari, comuna Galicea, s-a desfășurat cea de a X-a ediție a *Zilei Tradiției*, sub genericul *Dragobetele - Cap de primăvară, sărbătoarea dragostei la români*.

Programul evenimentului - desfășurat între orele 15,30-19,00 - a cuprins:

- Alocuțiunea de deschidere - primar Ion Năfliu;
- „Sentimentul iubirii în textul Scripturii și creația lui Mihai Eminescu” (scenariu, regie și recuzită: învățător Dida Mărăcine; interpreți: elevii Școlii cu clasele I-IV Bratia-Deal, comuna Galicea);
  - „Romeo și Julieta în lumea satului de azi” - scenetă (interpreți și scenariști: Măcinic Georgescu - directorul Școlii cu clasele I-VIII Bratia-Deal, Romina Pavelescu, Dragoș Duță, Corina Vlădescu, profesori la aceeași unitate școlară);
  - „Sărbători religioase în perioada Moșii de iarnă - Buna Vestire și relația bisericii cu tradiția populară” - alocuțiunea preotului Ion Tițu, Parohia Galicea;
  - „Semnificațiile sărbătorilor prilejuite de Anul Nou de primăvară” - elevii Școlii cu clasele I-VIII Bratia-Deal;
  - Recital folcloric al Grupului „Glasul Topologului” de la Școala cu clasele I-VIII Galicea (dirijor: preot Ion Tițu);
  - „Dragobetele - Sărbătoarea dragostei” - concert al Orchestrei „Rapsodia vâlceană”. (interpreți vocali: Mioara Raica, Cristina Udrea, Rodica Mitran, Dumitru Margine, Gheorghe Voinic și Gheorghe lordache; dirijor: Ionel Puia).

Sala Căminului Cultural Cremenari - care și-a regăsit publicul după 50 de ani, după cum spuneau cei prezenți - a fost neîncăpătoare.

Mărturisesc faptul că, după zece ani de derulare a acestui proiect, am simțit că există o mare nevoie de participare la evenimente cu mare încărcătură spirituală. Participanții, dornici să se exprime într-un context pur românesc, în cadrul comunității, dăruiesc și primesc cu mare bucurie tot ceea ce s-a depozitat armonios în sufletul fiecăruia.

Este pentru prima dată după 1989 când profesori tineri se întorc în scenă pentru a-și exprima harul artistic, a servi scena și a educa publicul sub semnul zeului iubirii la români, Dragobetele. Să fie un nou început al regăsirii identității noastre naționale?! Eu încă sper și de aceea consemnez evenimentul.

Prof. Elena STOICA

coordonator proiect director, CJCPCT Vâlcea

Sărbătoarea celor 55 de ani ai radiofoniei clujene

Parte a Societății Române de Radiodifuziune, **Radio Cluj** a fost înființat la 15 martie 1954, fiind, astfel, cea mai veche instituție din Transilvania care a transmis programe pe calea undelor.

Iată, așadar, începutul acestei primăveri constituie pentru Radio Cluj motiv de mare sărbătoare: aniversarea celor 55 de ani de existență pe undele radiofonice.

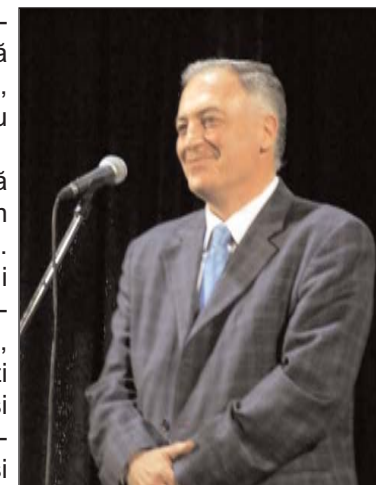
Pentru a marca peste o jumătate de veac de realizări, în săptămâna 9-14 martie 2009, postul public de radio a organizat o serie de concerte, expoziții, lansări de carte, găzduite de Casa Radio sau Casa de Cultură a Studenților.

În acest context, joi, 12 martie, concertul folcloric „Din grădina cu flori multe” a umplut sala de spectacole a Casei de Cultură a Studenților, lucru așteptat de altfel, ținând cont de misiunea și efectul pe care emisiunea cu același nume le-a avut de-a lungul vremii. Câte glasuri valoroase nu ne-au pătruns sufletele aducând, pe calea undelor, specificul și farmecul satului ardelean și câte nume n-a „creat” Radio Cluj în lumea folclorului transilvan? Interpreți valoroși,

indiferent de generație, evocă recunoscători contribuția incontestabilă a redactorilor Dumitru Vârtic, Dumitru Buzoianu, Gelu Furdui sau Codruța Aron Vârtic.

La „norocul” Codruței, vă mărturisesc, nu de puține ori m-am gândit. Ce poate simți, oare, o fiică... moștenitoare a unor principii și valori care au călăuzit pașii părintelui său, călcând pe același drum, urmând același vis, lucrând cu benzi ce conțin rezultatul atâtor zile și nopți de căutări comune, întâlnindu-se cu oameni pe buzele cărora și astăzi dăinuie... mulțumiri?

Radio Cluj, prin emisiunile sale, în special prin cele folclorice, a constituit de la începuturi o punte între sufletele iubitorilor de valori

**Florin Zaharescu -
director Radio Cluj**

Maria Dan Golban și Codruța Aron Vârtic

Amalia Codorean Chindriș și Ansamblul folcloric "Tradiții"

Format9ia de jocuri tradit9ionale "Zorile" din Mociu

Ioan Bocșa și Grupul tradițional "Icoane"

spirituale, de elemente identitare, precum și o poartă prin care fiecare tânăr cu reale calități (confirmate de realizatorii acestor emisiuni) a putut pătrunde în lumea miraculoasă a cântecului.

Dumitru Fărcaș și Orchestra "Cununa Transilvană"

Asupra rezistenței în timp a emisiunilor cu caracter cultural nu cred că este nevoie să insistăm, e de la sine înțeles că publicul confirmă valoarea acestora, precum și dorința continuității.

Organizat în colaborare cu C.J.C.P.C.T. Cluj, spectacolul a avut în distribuție atât interpreți vocali, colaboratori ai radioului transilvan, cât și formații de jocuri tradiționale românești și maghiare din Câmpia Transilvaniei.

Concertul s-a deschis cu cuvântul domnului Florin Zaharescu - director Radio Cluj, apoi, într-o prezentare inspirată, cum îi stă bine oricărui profesionist, Codruța Aron Vârtic, al cărei glas îl ascultăm cu drag pe calea undelor, a invocat colaborarea fiecăruia dintre noi, descriind pe scurt drumul de la debutul în Radio Cluj, până la ceea ce am reușit să fim astăzi.

Distribuția evenimentului a cuprins momente deosebite, susținute de interpreți confirmați, atât de public, cât și de specialiști și... vremuri.

Așadar, la *momentul aniversar 55*, Dumitru Fărcaș, Ioan Bocșa și Grupul tradițional „Icoane”, Amalia Codorean Chindriș (împreună cu câțiva dansatori ai Ansamblului folcloric „Tradiții”), Maria Dan Golban, Florian Roșan, însoțiți de Orchestra „Cununa Transilvană” a C.J.C.P.C.T. Cluj, Valeria și Traian Ilea, Formația de jocuri tradiționale românești din Mociu, precum și cea de jocuri ungurești din Chesău au făcut parte din echipa constituită pentru a dăruii valoare, frumusețe, aduceri-aminte, rostind într-un glas: *La mulți ani, Radio Cluj!*

Maria DAN GOLBAN
referent, CJCPCT Cluj

Datini și tradiții

Calendar popular 2009

Prier (Aprilie)

- 11 aprilie **Lăzărelul/Sâmbăta lui Lazăr** - în calendarul creștin-ortodox 2009
- 12 aprilie **Intrarea Domnului în Ierusalim/Floriile** - în calendarul creștin-ortodox 2009
- 13-19 aprilie **Săptămâna Patimilor** - în calendarul creștin-ortodox 2009
- 16 aprilie **Joimari/Joimărița/Focurile de Joimari**
- 17 aprilie **Vinerea Seacă**
- 19 aprilie **Învierea Domnului/Sfintele Paști/Săptămâna Luminată** - în calendarul creștin-ortodox 2009
- 23 aprilie **Sfântul Gheorghe/Sângiorzul/Joia Verde**
- 24 aprilie **Izvorul Tămăduirii** - în calendarul creștin ortodox 2009
- 26 aprilie **Paștile Blajinilor/Duminica Tomei**

*Agenda**

Alba

• Centrul Cultural „Lucian Blaga” - Sebeș organizează, în perioada 8-9 mai a.c., ediția a XXIX-a a Festivalului Internațional „Lucian Blaga”.

În cadrul festivalului se desfășoară:

- concurs de creație literară - poezie și eseu -, deschis tuturor creatorilor, membri și nemembri ai uniunilor de creație, elevilor și studenților;

- concurs de artă plastică și ex-libris ce se adresează tuturor artiștilor plastici.

Lucrările pentru concursuri se trimit pe adresa Centrul Cultural „Lucian Blaga”, bd. Lucian Blaga nr. 45, Sebeș, cod 515800, județul Alba, până în data de 29 aprilie 2009, data poștei, însoțite de fișa creatorului. Informații suplimentare la tel.: 0258-732939, fax: 0258-732844, e-mail: cclb_sebes@yahoo.com.

Arges

4 aprilie – Topoloveni

„Cântecul Argeșului” - festival-concurs județean al grupurilor vocale și instrumentale tradiționale, al rapsozilor, soliștilor vocali și instrumentiști.

10 aprilie-3 iunie – Pitești - Muzeul Județean Argeș, Galeria de Artă Naivă și Curtea de Argeș - Muzeul Municipal

Rugămu-ne Ție! - expoziție-concurs națională de icoane, ediția a XI-a. Organizatori: Consiliul Județean Argeș, Centrul Județean

*N.R. Informațiile de la această rubrică sunt furnizate de centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale. Pentru confirmări, vă rugăm consultați organizatorii.

pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeș, Muzeul Județean Argeș, Episcopia Argeșului și Muscelului și Muzeul Municipal din Curtea de Argeș.

Bacău

12 și 19 aprilie – Oituz

„Aceasta e ziua cea sfântă” - concerte corale de muzică bisericească, dedicate sărbătorilor Paștilor.

25 aprilie – Pâncești, com. Sascut

„Conexiuni culturale” - șezătoare literar-artistică: momente dedicate Veronicăi Micle și semnificației sărbătorii Sfântului Gheorghe în religia creștină.

Bihor

13-26 aprilie – Beiuș, Vașcău

Expoziție de artă populară și artă plastică; participă artiști plastici din localitățile: Criștioru de Jos, Săliște de Vașcău, Pietroasa, Cărpinet, Lunca, Nucet, Vașcău, Beiuș, Ștei.

16-20 aprilie – Beiuș, Drăgoteni, Rieni, Vașcău

„Lioară, lioară” - festival de datini și obiceiuri de primăvară și de Paști.

16-30 martie – Oradea, Băile Felix

Expoziție de artă plastică și grafică.

21-30 aprilie – Oradea

„Gala muzicii culte” - festival județean. Participă soliști vocali și instrumentiști de muzică cultă, orchestre și coruri de cameră.

23 aprilie – Aleșd

Curs și seminar de educație permanentă și management cultural pentru directori și referenți din așezămintele culturale din zona Aleșd.

26 aprilie – Vașcău

Concursul județean „Varietăți bihorene”, cu participarea formațiilor artistice din localitățile: Criștoru de Jos, Săliște de Vașcău, Pietroasa, Cărpinet, Lunca, Nucet, Vașcău, Beiuș, Ștei.

Bistrița-Năsăud

4 aprilie – Bistrița

„Östermarkt” - târg de Paști, ediția a VII-a.

9 aprilie – Nimigea

„**Craii de la Mocod**” - sărbătoare tradițională locală.

9-23 aprilie – Bistrița

„Primăvara” - expoziție de pictură.

12 aprilie – **Ilva Mare, Bistrița Bârgăului, Jeica, Sântioana, Coșbuc**

„**Ziua portului popular**” - faza comunală.

12 aprilie – Bistrița

„Pastorala Floriilor” - concert de muzică sacră.

19 aprilie – Bistrița

„Lumina Învierii” - concert pascal și cuvinte de învățătură creștină.

23 aprilie – Bistrița, Sângeorz-Băi

„Concertul primăverii” - spectacole de muzică cultă.

26 aprilie – Penticu

Simpozionul „Constantin Roman Vivre și Revoluția de la 1848 în Bistrița-Năsăud”.

Botoșani

23-25 aprilie – Botoșani

Zilele orașului Botoșani - în cadrul manifestărilor desfășurate cu acest prilej se organizează *Târgul meșterilor populari*.

Brașov

12 aprilie – Apața

Împușcatul cocoșului - obicei popular maghiar specific zonei.

13-27 aprilie – Brașov

Expoziție de icoane și ouă încondeiate.

20 aprilie – Vad

Plugarul - obicei popular agrar ce marchează ieșirea primului plugar la arat.

Brăila

• Pe parcursul lunii aprilie CJCPCT Brăila, în colaborare cu Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”, organizează audii muzicale și dezbateri *Cântări religioase în Postul Mare*.

București

2-14 aprilie

Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale organizează expoziția națională *Patimile și Învierea Mântuitorului în Creația Populară Contemporană* - ediția a XVIII-

a - la Centrul Național de Artă „Tinerimea Română”, str. Schitu Măgureanu nr. 4, București.

Sunt expuse icoane cu tematică pascală, pe lemn și pe sticlă, pictură și sculptură naivă și ouă încondeiate din Bucovina. Vernisajul are loc în data de 2 aprilie, la ora 14. În programul vernisajului: *Lăzărelul și Buienițul* din comuna Valea Dragului, județul Giurgiu.

Program de vizitare: zilnic, 10-18.

Buzău

6-12 aprilie – Buzău

Zilele Buzăului - serbările municipiului Buzău: simpozioane, lansări de carte, spectacole, decernarea titlului „Personalitatea anului 2008” și a titlului de „cetățean de onoare al municipiului”.

16-30 aprilie – Buzău - Biblioteca Județeană, Muzeul Județean
Expoziții dedicate sărbătorii pascale: icoane, artă populară, obiecte legate de sărbătoarea Paștilor.

25 aprilie – Pătărlagele

Târgul cucului - sărbătoare folclorică tradițională organizată anual în oraș cu ocazia sărbătorii religioase Izvorul Tămăduirii.

Caras-Severin

1 aprilie – Reșița

Spectacol aniversar - patru ani de la înființarea Orchestrei profesionale „Virtuozii Semenicului”.

3-4 aprilie – Reșița

Aniversarea a 40 de ani de activitate a Ansamblului „Semenicul”.

19 aprilie – Zorlențu Mare

Întâlnire cu fiii satului.

23 aprilie – Mocerș, comuna Lăpușnicu Mare

Program de conservare a obiceiurilor de primăvară: *Măsuratul oilor*. În același context, se desfășoară și o *Întâlnire cu fiii satului*.

Călărași

6 aprilie – Călărași

Spectacol de muzică corală susținut de corurile Facultății de Compoziție, Muzicologie și Pedagogie Muzicală din cadrul Universității Naționale

de Muzică București; dirijor: prof. univ. dr. Ioan Golcea și „Camerata Danubii” al C.C.J.Călărași; dirijor: prof. Diana Vieru Burlescu.

6-12 aprilie – Călărași, Dichiseni

„Floriile și Sărbătoarea Paștelui” - expoziție de desene ale elevilor călărășeni (Protoieria Călărași - 6-7 aprilie, D.J.C.C.P.C.N. Călărași - 8-10 aprilie, Dichiseni - 11-12 aprilie).

11 aprilie – Călărași - Biserica „Sfânta Anastasia”

12 aprilie – Ciocănești

Concerte de muzică corală susținut de corurile „Camerata Danubii” și „Mihail Vulpescu”.

• **Pe parcursul lunii aprilie, specialiștii CJCPCT Călărași fac cercetări în localitățile: Dâlga, Șoldanu și Frumușanu privind obiceiurile de nuntă și de înmormântare, portul popular și formarea taborului țigănesc.**

Cluj

6-11 aprilie – Cluj-Napoca

Concerte educative susținute de Orchestra „Cununa Transilvană” a CJCPCT Cluj în școlile din municipiu.

8 aprilie – Cluj-Napoca

Spectacol de muzică și dansuri țigănești prilejuit de *Ziua Internațională a Rromilor*.

15 aprilie – Cluj-Napoca

„Rapsodii de primăvară”- spectacol de promovare a folclorului muzical din județul Cluj.

24 aprilie – Cluj - „Casa dansului popular”

Spectacol folcloric al tarafurilor tradiționale și al formațiilor de dans popular ce urmărește promovarea muzicii și jocurilor tradiționale din județ.

29 aprilie – Cluj-Napoca

Expoziție de icoane organizată la aniversarea Radio „Renașterea”.

• **Pe parcursul lunii aprilie CJCPCT derulează proiectele:**

• „Tradiție și modernitate în folclorul coregrafic”, în cadrul programului de educație permanentă și perfecționare profesională;
- Curs de dans popular și de învățare a unor meșteșuguri populare, parte a unui program de promovare a meșteșugurilor și tradițiilor în cadrul școlilor și liceelor din județul Cluj.

• Miercuri, 15 aprilie, emisiunea „La un pahar” a Televiziunii „Favorit” este dedicată promovării folclorului din județul Cluj.

• În această lună se lansează, la Cluj-Napoca, albumul *Icoana contemporană de Nicula*.

Constanța

2-15 aprilie – Constanța - Galerile „Amfora”

Expoziție foto a CJCPCT, realizată în parteneriat cu Liceul „C. A. Rosetti” din Constanța și studenții Facultății de Arte Plastice a Universității „Ovidius”.

4 aprilie – Mihail Kogălniceanu

11 aprilie – Cobadin

Festivalul-concurs de interpretare a cântecului tradițional românesc „Cântec drag din Dobrogea” (la sfârșitul lunii martie, în localitățile Deleni și Crucea) - caravană de preselecție și gală. Finala se desfășoară la Cobadin.

• În perioada 6-10 aprilie se desfășoară Programul „Postul Paștelui” - cercetare de teren privind cea mai favorabilă perioadă a prinderii farmecelor, vrăjilor și descântecelelor, în localitățile Limanu și Hagieni.

9 aprilie – Mihai Viteazu, Sinoie

„Familia ca valoare identitară. Obiceiuri din ciclul familial în cultura tradițională a rromilor” - dezbatere cu comunitatea rromilor, organizată cu ocazia *Zilei Internaționale a Rromilor*, urmată de un spectacol susținut de formații locale.

10 aprilie – Hârșova - Casa de Cultură

Lăzărelul sau *Lăzărică* - ceremonial complex al cetei feminine structurat după modelul colindelor și dedicat unui străvechi zeu al vegetației - reactualizarea acestui obicei la limita dintre două județe din limesul dunărean.

16-29 aprilie – Constanța - Galerile „Amfora”

Expoziție de Paști - pictură, icoane și sculptură mică - a membrilor Asociației Artiștilor Amatori „Amfora”.

Dâmbovița

8 aprilie – Târgoviște - Parcul Chindia

Ziua Internațională a Rromilor: ateliere ale meșteșugurilor tradiționale practicate de rromi.

13-17 aprilie – Târgoviște

„Satul - univers de sine stătător“ - program care se desfășoară lunar în cadrul Cabinetului multimedia al CJCPCT. Este destinat elevilor din școlile târgoviștene și are ca obiectiv cunoașterea de către aceștia a mentalităților tradiționale desprinse din filosofia populară a satului vechi.

- Cercetare de teren în localitățile Râu Alb și Morteni cu tema „Reconstituiri ale satului vechi din istorii orale - percepții personale ale evenimentelor care au implicat comunitatea locală și au marcat memoria localnicilor”.

- „Izvoare vii. Nuclee de cultură și civilizație tradițională“ - program anual prin care grupe de copii învață, săptămânal, tehnici vechi de țesut și olărit, în atelierelor meșterilor din localitățile Tătărani și Gheboiaia, care mai practică și astăzi aceste meșteșuguri și sunt recunoscuți de comunitate ca adevărați purtători ai unui vechi tezaur.

Dolj

12 aprilie – Urzicuța

Cumicitul fetelor - obicei popular specific acestei localități.

16 aprilie – Ohaba, comuna Melinești

Focurile rituale de Joi Mari - obicei popular practicat în Joia Mare.

16 aprilie – Bechet

Vărsatul de apă - obicei tradițional specific zonei, practicat în Joia Mare.

20 aprilie – Tunarii Noi, comuna Poiana Mare

Hora de pomană - obicei popular practicat în a doua zi de Paști.

23 aprilie – Urzicuța

Proorul sau Ramura verde - obicei popular străvechi.

Galati

10, 24 aprilie – Galați

„Clepsidra” - concerte filantropice susținute de formațiile Centrului Cultural „Dunărea de Jos”.

16 aprilie – Galați

„Învier și Lumină” - salonul național de artă naivă.

20 aprilie – Galați

Spectacolul folcloric „Cântec, joc și voie bună”.

24 aprilie – Galați

Vernisajul expoziției de artă fotografică.

25 aprilie – Galați

Festivalul revistelor literare.

28 aprilie – Galați

Festivalul Internațional de Jazz, ediția a II-a.

- Apare numărul 86 al revistei „Dunărea de Jos”.

- Centrul de Cultură „Dunărea de Jos” derulează în această perioadă următoarele proiecte și programe:

- „**Lecția de folclor**”, derulat în școli de către Ansamblul „**Doina Covurluiului**”;

- „**Pomul vieții**” - program de cercetare;

- „**Satul din noi**”, materializat și prin proiectul „**Tânărul și tradiția strămoșilor**”.

Giurgiu

7-15 aprilie – Giurgiu

Concursul județean de pictură pentru copii „Hristos a Înviat!”.

11 aprilie – Giurgiu

Festivalul județean al obiceiurilor de primăvară „Mugurel de sălcioară” - ediția I.

23 aprilie – Giurgiu

Ziua orașului - concurs de desene pe asfalt, expoziție de icoane și artă populară.

- **Cercetarea obiceiurilor de primăvară din Sâmbăta lui Lazăr și din zilele de Paști.**

Gorj

1-3 aprilie – Târgu Jiu și localități din județ

„Zilele culturii scrise din Gorj” - salon editorial itinerant (lansări de carte și de publicații, dezbateri, întâlniri ale publicului cu scriitori gorjeni).

8 aprilie – Târgu Jiu, Bărbătești, Țânțăreni

Ziua Internațională a Rromilor - manifestări organizate de ONG-uri ale rromilor din Gorj în colaborare cu CJCPCT Gorj, Ansamblul Artistic Profesionist „Doina Gorjului”, Biblioteca Județeană și consiliile locale Bărbătești și Țânțăreni.

12 aprilie – Stănești, Rovinari, Bălcești

„Pastorală Floriilor” - complex de manifestări culturale și artistice dedicate sărbătorilor pascale.

12 aprilie – Țânțăreni

„Te Deum Laudamus” - festival de muzică religioasă.

15 aprilie – Baia de Fier

„Turismul rural, o șansă pentru Gorj” - simpozion și expoziție de fotografie.

21 aprilie – Târgu Jiu

„In memoriam Iosif Keeber” - retrospectivă, simpozion la împlinirea a 20 de ani de la moartea plasticianului gorjean.

22-24 aprilie – Turceni

Festivalul interjudețean de umor „Al. Calotescu-Neicu” - ediția a XVII-a.

23 aprilie – Mușetești, Telești, Arcani, Văgiulești, Crasna, Cătunele
Sub genericul „Gorjul tradițional” se organizează manifestări etnofolclorice ce completează sărbătoarea religioasă Sfântul Gheorghe.

23-25 aprilie – Bumbesci-Jiu

Zilele orașului Bumbesci-Jiu - suită de manifestări cultural-artistice.

25-26 aprilie – Novaci

Festivalul portului și dansului popular pentru tineret „Liviu Dafinescu” - ediția a VI-a.

Harghita

1-30 aprilie – Toplița

„Fântâni” - expoziție de grafică muzeală.

6, 20 aprilie – Miercurea-Ciuc

Serate de dans renesantist cu audiție muzicală și prelegere.

9 aprilie – Miercurea-Ciuc

Concurs de încondeiere a ouălor de Paști.

14-16 aprilie – Miercurea-Ciuc

„Youth” - proiect de management pentru tineri.

17-18 aprilie, 24-25 aprilie – Miercurea-Ciuc

Cursuri de învățare a artei fotografice.

24 aprilie-1 mai – Sândominic

Tabără de artă fotografică.

• **Centrul de Cultură Toplița începe cercetarea „Cimitirele de familie” în zona etnografică Toplița; în luna aprilie cercetările au loc în comuna Subcetate, satul Filpea.**

Hunedoara

25-25 aprilie – Ghelari

Expoziția „Ștergarul hunedorean”.

• **Se continuă studiul obiceiurilor de primăvară din Țara Zarandului, ținutul Pădurenilor și Țara Hațegului.**

Ialomița

În cadrul Proiectului CJCPCT „Când eram pe Ialomița”, Ansamblul „Doina Bărăganului” susține spectacole folclorice în localități din județ.

Iași

3 aprilie-5 mai – Iași

Expoziția de artă naivă „Salioanele Moldovei” - ediția a XVIII-a. Participă pictori din cele mai importante centre ale țării.

4-30 aprilie – Dolhești, Țibănești, Scobinți, Scânteii

„Șezători la noi în sat” - proiect inițiat de CJCPCT Iași.

• **În perioada 6 aprilie-30 aprilie, CJCPCT Iași prospectează și inventariază patrimoniul material și imaterial, într-o primă etapă a proiectului „Cultura populară tradițională în satul contemporan”. Prin această cercetare se urmărește a se cerceta spațiul etnocultural al județului Iași (civilizație, datini și obiceiuri, folclor, meșteșuguri).**

Ilfov

1 aprilie – Voluntari

Spectacol de divertisment organizat în colaborare cu Direcția pentru Protecția Copilului Ilfov (concurs cu premii, de glume și snoave).

10 aprilie – Voluntari

„Încondeierea ouălor de Paști” - manifestare etnofolclorică și expoziție de icoane cu teme pascale, organizată în colaborare cu cercurile de pictură din județul Ilfov. Lucrările premiate se achiziționează și rămân expuse în cadrul instituției.

17 aprilie – București - Centrul Cultural MIRA

„Primăvara în sufletul nostru” - spectacol de muzică și dans organizat în colaborare cu Radio România Actualități și Centrul Cultural MIRA.

24 aprilie – București - Centrului Cultural MIRA

„Atenție, se cântă!” - spectacol live de muzică ușoară, transmis în direct de la Sala Centrului Cultural MIRA, ediția 300. Realizatori: CJCPCT Ilfov și TVR 2.

Maramureș**20 aprilie – Șurdești****Udătorul din Șurdești** - obicei agrar străvechi, ediția a XII-a.25-26 aprilie – Vișeu de Sus

„Zâmbete în Prier” - festival interjudețean de satiră și umor, organizat în colaborare cu Uniunea Epigramiștilor din România, ediția a III-a.

26 aprilie – Dragomirești

„Câte flori pe Iza-n sus” - festivalul primăverii, festival de ecologie și folclor pentru formațiile de tineret, ediția a XIV-a.

Mehedinti**8 aprilie – Drobeta-Turnu Severin**

„Primăvara-n floare dorul” - spectacol folcloric al Ansamblului Profesionist „Danubius” al Centrului Cultural Mehedinți.

Mureș4-5 aprilie – Reghin

„Credo” - concurs interjudețean de creație a poeziei religioase - ediția a IX-a.

10-30 aprilie –Târgu Mureș

Expoziție de icoane dedicată sărbătorilor pascale.

22 aprilie – Reghin

„Lumină din lumină”- festivalul colindului pascal - ediția a VI-a.

24-26 aprilie – Sângeorgiu de Pădure*Zilele culturale sângeorzene* - manifestări cultural-educative și artistice.25 aprilie – Târnăveni

Expoziția de pictură a plasticienilor târnăveni.

26 aprilie – Nazna**Festivalul folcloric „Nestemate mureșene” - ediția a VII-a.****Neamț**9 aprilie – Piatra Neamț

Festival-concurs de muzică veche tradițională și religioasă „Armonii Pascale”.

9 aprilie – Piatra Neamț***Ziua Portului Tradițional*** - expoziție de costume populare și obiecte de interior din județul Neamț.• Centrul pentru Cultură și Arte „Carmen Saeculare” Neamț continuă în luna aprilie **inventarierea** patrimoniului cultural material și imaterial existent în județ și **cercetarea** potențialului cultural a comunelor din județ.**Olt****19 aprilie – Câmpu Mare-Dobroteasa**

„Tradiții și obiceiuri de sărbătoarea Sfințelor Paști” - manifestare complexă de punere în valoare a elementelor de patrimoniu imaterial: expoziție de icoane și de ouă încondeiate, concurs de ciocnit ouă.

19-21 aprilie – Slatina - Galeria „Art Delia”

Salon de primăvară al artelor plastice.

Prahova10-19 aprilie – Bușteni - Casa de Cultură

Expoziție județeană de icoane și ouă încondeiate.

20-23 aprilie – Cerașu - Căminul Cultural**Artă și tradiții la Cerașu** - expoziție de țesături, cusături și obiecte din lemn din zona Văii Teleajenului și spectacole folclorice.**25 aprilie – Băicoi - Casa de Cultură**

„Tradiții și obiceiuri” - festival concurs al școlilor prahovene - ediția a IV-a.

29 aprilie – Ploiești - Casa de Cultură a Sindicatelor

„Steaua Prahovei” - concurs național de interpretare a muzicii ușoare.

• În perioada aprilie-octombrie, CJCPCT organizează o expoziție itinerantă de ceramică în localitățile Ploiești (Centrul Județean de Cultură), Vălenii de Munte (Casa de Cultură), Breaza (Casa de Cultură), Bușteni (Casa de Cultură), Cocorăști-Colț (Căminul Cultural), Vâlcănești (Căminul Cultural), Homorâciu (Căminul Cultural), Cerașu (Căminul Cultural) și Măneciu (Căminul Cultural).

• CJCPCT Prahova organizează la Ploiești și Bușteni în perioada aprilie-iunie:

- cursuri de perfecționare pentru referenții culturali cu următoarea tematică: *Misiunea culturii, Prospectarea mediului natural și social, Cultura aplicată, Planificarea, Manageriatul și Marketingul cultural*;
 - cursuri de formare pentru instructorii de dans popular și dans modern.

Satu Mare

6-18 aprilie – Satu Mare

Târgul de Paști al meșterilor populari din județul Satu Mare. Se organizează în colaborare cu Asociația „Aranykapu”.

9-30 aprilie – Satu Mare

Expoziția de pictură a artistului plastic Kovács Emil Lajos.

20 aprilie – Soconzel

Băgatul fetelor în danț - demers de reînviere a acestui obicei tradițional din zonă.

• În prima jumătate a lunii aprilie se realizează cercetarea **Obiceiuri de Paști în zonele etnografice Oaş și Codru.**

Sălaj

24-25 aprilie – Zalău

Festivalul-concurs de poezie maghiară „Koltesyet tavasza” - ediția a VIII-a, organizat în parteneriat cu Primaria Municipiului Zalău și Muzeul de Istorie Zalău.

29 aprilie – Făget, comuna Plopiș

Seară tradițională slovacă, organizată în parteneriat cu Primăria Plopiș.

• Duminică, 5 aprilie, apare nr. 4/aprilie 2009 al revistei de cultură „Caiete Silvane”.

Sibiu

2-9 aprilie – Sibiu - Cercul Militar

Expoziția de icoane și artă naivă *Răstignirea și Învierea Mântuitorului în pictura populară sibiană.*

12 aprilie – Miercurea Sibiului

Ziua orașului Miercurea Sibiului - manifestări cultural-artistice.

28-30 aprilie – Sibiu - Cercul Militar

Festivalul-concurs Național al Tinerilor Interpreți de Muzică Populară „Vară, vară, primăvară”. Festivalul se adresează soliștilor vocali și instrumentiștilor de muzică populară din țară și din diaspora, reprezentanți autentici ai zonelor etnofolclorice din care provin. Manifestarea își propune valorificarea tezaurului folcloric din România și afirmarea și promovarea valorilor autentice.

• Specialiștii CJCPCT cercetează *Obiceiuri de Florii și Paști* în zonele etnofolclorice Mărginimea Sibiului și Valea Hârtibaciului.

Teleorman

15 aprilie – Alexandria - sediul CJCPCT

Simpozionul „Tradițiile - filon al identității românești”; participă specialiști de la CJCPCT, Episcopia Alexandriei și Teleormanului, Biblioteca Județeană și Muzeul Județean din Alexandria.

15 aprilie – Alexandria - sediul CJCPCT

Expoziție de icoane.

27-30 aprilie – Alexandria

Festivalul-concurs „Ghiocelul de aur”; participă tineri soliști de muzică ușoară românească cu vârste cuprinse între 15-30 ani, care nu au obținut trofeul la edițiile anterioare.

• În luna aprilie se desfășoară programul **„Sfintele Paști - credință și datini”- cercetarea datinilor și obiceiurilor legate de această sărbătoare în localitățile Cervenia, Țigănești și Storobăneasa.**

Timiș

5 aprilie – Recaș

Ansamblul folcloric „Banatul” al Centrului de Cultură Timiș și invitații săi susțin un spectacol folcloric prilejuit de aniversarea a 650 de ani de atesatare documentară a localității.

12 aprilie – Timișoara

„Muguri de primăvară” - spectacol folcloric susținut de tineri interpreți, reprezentativi pentru Banat.

14 aprilie – Giroc

Festivalul cultural spiritual interjudețean „În glas de toacă” - ediția a II-a. Organizatori: Mitropolia Banatului și Primăria comunei Giroc, sub egida Consiliului Județean Timiș și în

colaborare cu Centrul Cultural Timiș.

• În această lună începe ediția a III-a a Festivalului județean „Lada de zestre” - faza pe localități.

Tulcea

2 și 8 aprilie – Tulcea - Teatrul „Jean Bart”

Spectacol-lecție de folclor pentru copiii din grădinițele tulcene, susținut de Ansamblul Folcloric „Baladele Deltei”.

3 aprilie – Tulcea - Teatrul „Jean Bart”

Premiile Ansamblului Artistic „Baladele Deltei”.

25 aprilie – Tulcea - Palatul Copiilor

„Cununa cântecului și dansului popular” - festival județean de folclor pentru copii. Participă ansambluri și formații folclorice de copii din municipiul Tulcea și din județ.

26 aprilie – Tulcea - Faleză

„Dans, dans, dans” - spectacol dedicat Zilei Mondiale a Dansului, susținut de ansamblurile folclorice „Baladele Deltei” și „Dorulețul”, cărora li se alătură formații invitate din județ și din țară.

• Pe parcursul lunii aprilie rămâne deschisă expoziția de vestimentație și accesorii „Femeia Creatoare de Frumos” a Valeriei Mănăstireanu, expoziție organizată de I.C.E.M. Tulcea - Muzeul de Etnografie și D.J.C.C.P.C.N. Tulcea. Vernisajul a avut loc în data de 5 martie 2009; locația: Tulcea, str. 9 Mai nr. 2.

Vaslui

2 aprilie – Vaslui

„Comemorarea Elenei Cuza” - simpozion.

2 aprilie – Vaslui

„Arta tradițională” - concurs de cultură dedicat elevilor liceelor din municipiul Vaslui.

4-5 aprilie – Vaslui

Expoziție de icoane și ouă încondeiate cu vânzare și atelier de demonstrații.

17 aprilie – Vaslui

Festivalul național de muzică populară „Cântec drag pe plai străbun”.

Vâlcea

4 aprilie – Râmnicu Vâlcea - Colegiul Național de Informatică „Matei Basarab”

Simpozionul „Integrarea romilor în societate”, organizat în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean Vâlcea.

7 aprilie – Călimănești - Casa de Cultură

Vernisajul expoziției de icoane a unor pictori vâlceni „De Paști”.

9 aprilie – Râmnicu Vâlcea - Galeria „Constantin Iliescu”

„De Paști” - vernisajul expoziției de icoane a plasticienilor vâlceni.

11-17 aprilie – Horezu, satul Olari și Mănăstirea Hurezi

Tabăra de învățare a meșteșugurilor: pictură pe lemn și pe sticlă și prelucrarea lutului. Partener: Rațiu Family Fundation.

12 aprilie – Pietrari

„Hora costumelor” – sărbătoarea portului popular vâlcean, ediția a XXXVIII-a.

14-17 aprilie – Râmnicu Vâlcea - Aleea de la intrarea în Episcopia Râmnicului

Expoziție cu demonstrații de pictură a icoanei pe lemn și sticlă. Partener: Episcopia Râmnicului.

23 aprilie – Drăgășani - Biblioteca Municipală „Gib Mihăescu”

Festivalul „Gib Mihăescu” - ediția a XI-a - concurs național de proză scurtă. Parteneri: Colegiul Național „Gib Mihăescu” și Biblioteca orașenească Drăgășani.

24 aprilie – Costești

„La obârșie, la izvor” - sărbătoare tradițională dedicată promovării patrimoniului material și uman al comunității - ediția a IV-a. Organizator: CJCPCT Vâlcea în colaborare cu Primăria comunei Costești.

Vrancea

15-25 aprilie – Focșani

Expoziție de icoane și ouă încondeiate.

• CJCPCT continuă proiectul „Ateliere școală”; în această lună atelierele au loc, după cum urmează: Jipia - coregrafie - dans popular, conducător: Lalu Lucian, Câmpuri - țesut, conducător: Alexandrina Constandache, Negrițești - sculptură în lemn, conducător Ion Pavel, Irești - olărit, conducător Petre Banu.

• Proiectul ce vizează punerea în valoare a tradițiilor și obiceiurilor din județul Vrancea - „Zestrea românilor” - se realizează în colaborare cu Televiziunea Română.

Obiceiuri de peste an

Încuratul cailor la Sântoader - Desa, 7 martie 2009 -

Sfântul Toader (Sân-Toader, Sântoader) este sărbătoare creștină de peste an, cu dată schimbătoare, care se celebrează în prima sâmbătă a Postului Mare al Paștelui; de fapt, prima săptămână de după **Lăsatul secului de brânză** se mai numește și **Săptămâna Sântoaderului** sau **Săptămâna cailor lu` Sântoader**, săptămână în care joi este **Joia iepelor**, iar sâmbătă, **Sâmbăta cailor lui Sântoader**.

Sfântul Toader a fost canonizat de către biserica ortodoxă datorită faptelor sale, iar tradiția populară îl ține (îl serbează) de teama pedepselor aplicate tuturor celor care nu-l respectă: *ca să nu li se încurce firele*, femeile nu urzesc în această săptămână și nu torc, *ca să nu le joace cailor cu copitele*; în Sâmbăta lu` Sântoader nu lucrează niciuna *ca să nu le cadă părul și să le crească frumos și bogat*. Și cele însărcinate se feresc să muncească în această zi, *ca să nu țină sarcina 12 luni ca iepetele*, iar bărbații evită să folosească obiecte ascuțite *ca să nu fie loviți de dureri de șale*.

În accepțiunea populară, cailor lui Sântoader sunt niște reprezentări mitice de temut - cai deghizați în feciori -, care pedepsesc pe toți cei ce nu respectă această sărbătoare sau pe cei care în Postul Mare mai umblă *în petreceri*.

Tot în această săptămână, fetele caută prin păduri și livezi rădăcini de *iarbă mare (oman sau popâlnic)*, pe care le fierb, iar cu fiertura se *laie* (se spală ritualic pe cap) până la revărsatul zorilor, în credința că vor avea părul frumos și bogat. Și flăcăii se spală cu *iarbă mare*, *ca să le crească părul des și sănătos*.

În timpul pieptănatului fiecare se roagă:

– *Toadere, Sântoadere,
Ascultă ruga mea
Și fă ce te-oi ruga:*

*Dă cozile fetelor
Cum sunt ale iepelor
Și chica băieților
Cât coamele cailor!...*

Uneori se mai amestecă în fiertură și alte plante: busuioc, cimbrisor, leuștean ori, în lipsă de *iarbă mare*, adună fân din ieslea cailor, pe care-l fierb, spălându-se cu această fiertură pe cap, în aceeași credință: obținerea unui păr bogat și frumos.

Și fiindcă tot este Sâmbăta cailor lui Sântoader, în unele sate din sudul județului Dolj, cum este Desa, avea, și mai are încă, loc obiceiul *alergării* sau *încurării cailor* sau, uneori, cailor erau lăsați slobozi să se încure, ferindu-se toți din calea lor. În alte sate, cum ar fi Moțaței și Dobridor, încuratul cailor are loc la Bobotează când, cal și călăreț vin la biserică, iar după ce preotul slobozește

**Imagini de la Încuratul cailor - Desa, județul Dolj,
7 martie 2009**

Fotografii din Arhiva CJCPCT Dolj

agheasma mare, iese și îi botează, după care se desfășoară o întrecere hipică pe ulițele satului.

Obiceiul de Sântoader de la Desa pare să aibă atât un rol ritualic, cât mai ales unul practic. Ritualic - gonirea cailor urmărește alungarea spiritelor rele cuibărite în comunitate pe timpul iernii; cailor ori erau lăsați slobozi să se încure în vatra satului, ori, mai nou, se organizează întreceri între călăreți și cailor lor (dacă stăpânul unui cal nu se simte în stare să călărească, el împrumută animalul unui concurent mai curajos).

Practic - în această zi comunitatea are posibilitatea să aprecieze vrednicia feciorilor, după modul în care arată cailor acestora, după cum și-au îngrijit animalele în timpul iernii (*cum i-au scos din iarnă*), de aceea fiecare fecior se străduiește ca animalul său să arate cel mai bine: este proaspăt țesălat, împodobit cu panglici multicolore, cu hamuri noi și „înzorzonate”, cu cozile și coamele împletite etc.

Se pare că acest rol practic îi îndeamnă, mai abilitat, pe tinerii din Desa ca în fiecare an, în Sâmbăta lu` Sântoader să-și aducă la marginea satului caii, pe care abia îi mai strunesc, antrenându-i într-o întrecere hipică numai aici practică încă.

Și fiindcă la Desa tradiția este *la ea acasă*, unele obiceiuri cum ar fi **Sărindarul de obște** („de obiște” sau „de goniță”), unicat în țară, sau **Hora de pomană** (a doua zi de Paști) fiind cele mai reprezentative pentru această comunitate, acum, la **Sântoader**, vin călăreți cu caii lor și din satele vecine: Ciupercenii Noi, Poiana Mare etc., concurând alături de cei din Desa, urmăriți fiind de o *mare de oameni*, copii, tineri și bătrâni din sat, curioși să vadă cine va ieși învingător și care cal este cel mai frumos.

Așa se întâmplă de foarte multă vreme, „și în tinerețea mea când participam și eu fiindcă am avut cal de când mă știu”, ne spune nea` Crăciun Prină, 59 de ani, din Desa.

De la o vreme această întrecere hipică nu a lăsat insensibile autoritățile locale care, iată, au vrut să răsplătească pe cei mai buni (cal și călăreț), înmânând la sfârșitul întrecerii și niște premii simbolice, în bani, încurajând strădania, dar și ambiționându-i pe concurenți pentru întrecerile viitoare.

În **Sâmbăta lu` Sântoader** din data de 7 martie 2009 am urmărit și noi, echipa Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj, întrecerea hipică de la Desa și, mărturisesc, a fost foarte greu să hotărâm care este cel mai frumos cal dintre cei prezenți, fiindcă întrecerea în sine a fost câștigată, prin eliminare, de cel mai bun cal și călăreț.

Concurenții se iau la întrecere după o înțelegere numai de ei știută, fără intervenția vreunei persoane din afară. Astfel ei se elimină treptat, rămânând ca în concursul pentru primele locuri să alege într-adevăr cei mai buni.

Anul acesta, învingători au fost următorii:

Premiul I: Ionuț Crăciun, cu iapa Dana;

Premiul II: Adrian Bicu, cu calul Samir;

Premiul III: Cristian Pondilă, cu calul Richi.

Iapa Ileana, a lui Daniel Bicu, a obținut *Premiul pentru Cel mai frumos cal*.

Toți aceștia sunt locuitori ai comunei Desa. Viorel Stănuși, cu iapa Pușa, unul dintre cei care au venit din Ciupercenii Noi, de la nouă kilometri distanță, a obținut un *Premiu special*, acordat de doamna Amelia Etegan, directorul CJCPCT Dolj.

Manifestarea aceasta de la Desa ne-a demonstrat, dacă mai era nevoie, că acolo unde se vrea, se pot face multe întru salvarea tradițiilor locale, tradiții care au menirea să scoată din anonimat orice comunitate din această parte de țară.

Prof. Nicolae DUMITRU

CJCPCT Dolj

Tradiții și obiceiuri din satele vlăscene: Săptămâna lui Sântoader

Prima săptămână a Postului Paștilor este cunoscută în credința populară și sub numele de **Săptămâna lui Sântoader**, după sărbătoarea cu același nume din calendarul ortodox, celebrată în ziua de sâmbătă. Conform obiceiurilor din lumea satelor, femeile nu au voie să țasă sau să coasă seara sau noaptea în această perioadă. „În săptămâna aceea nu se lucrează”, ne-a spus Valeria Cristache (30 de ani, Letca Nouă), în anul 1999. „Toată săptămâna, Sântoader șade pe cal alb și cine lucrează pătește necazuri”, am aflat de la Anghelina Sfetcu (61 de ani, Bila, comuna Schitu).

Tot în aceste zile, nu este bine ca omul să iasă afară din casă, deoarece „Vine Sântoader pe un cal alb și îl aleargă, iar omul ori damblagește, ori se îmbolnăvește, ori se întâmplă ceva rău” (Elena Nedelcu, 67 de ani, Vărăști) - 1997. „Se zice că Sântoader umblă pă cal alb (Petra Răducu, 71 de ani, Vărăști) - 2009. Rufele bărbatului nu se lasă afară noaptea, deoarece se poate întâmpla ca

acesta „să fie mâncat de lupi, dacă pleacă într-o călătorie” (Cristina Tudor, 71 de ani, Vărăști) - 1997.

Zilele acestei săptămâni poartă următoarele denumiri, potrivit relatărilor culese de la bătrânii satelor: *Lunea ciorilor* sau *Lunea tarbacului*, *Marțea viermilor*, *Miercurea strâmbă* sau *Miercurea frumoasă*, *Joia iepelor*, *Vinerea lui Sân Toader* și *Sâmbăta lui Sân Toader*. La Vărăști există credința că dacă speli în ziua de miercuri, numită și *Miercurea strâmbă*, ți se strâmbă gura (Petra Răducu). În localitatea Bila, în ziua de joi, numită și *Joia iepelor*, flăcăii aveau obiceiul de a scoate iepele din grajd și a le plimba pe ulițele satului. „Nu este bine să speli în joia iepelor, că te învârtești ca iapa”, ne-a spus Anghelina Sfetcu.

În noaptea de vineri spre sâmbătă, nu este bine ca omul să se uite pe fereastră afară, pentru că „vede calul lui Sân Toader și damblagește”. „Li se părea ălor bătrâni că se vede pe geam o umbră ceva, calul nu era, dar ți se părea că vezi o umbră”. „Rufele lăsate afară pe sârmă sunt călcate de calul lui Sân Toader și încurcate de acesta” (Cristina Tudor). „Dacă trebuie să fie lăsate afară, rufele bărbatului se pun pe gard”. „Dacă auzi că te strigă cineva pe nume în seara asta și ieși afară, rămâi fără mână, fără picior, fără glas” (Elena Nedelcu). De la Constantin Pârnu (44 de ani, Vărăști) am aflat, în anul 1997: „Mi-a spus mamaia că nu este bine să stau afară seara, că vine Sân Toader cu calu' 'nainte și pot să mă îmbolnăvesc, pot să mor. Este un cal mare și alb. Dacă ieși noaptea de Sân Toader cu cămașa albă, te îneacă la Nouă Puțuri”.

Sâmbăta lui Sân Toader este ziua când în satele vlăscene se practicau, sau se mai practică încă, mai multe obiceiuri, care se încheie cu momentul *încuraturii* sau *alergăturii* cailor. De dimineată, copiii, și în special fetele, se spălau cu apă în care se puneau rădăcini de *iarbă mare*, în credința că „le va crește părul bogat și frumos, cum este iarba câmpului”. După ce se pieptănu, împleteau un fir de iarbă mare în păr și stăteau cu el toată ziua. „În apa în care te speli, este bine să pui paie de unde a stat calul” (Elena Nedelcu). Apa cu care se spălau o aruncau de regulă în drum, pe unde calcă caii, ca „să crească părul ca și coada calului”.

„Când eram eu domnișoară, mă spălam pă cap, luam apa aia în care mă spălam și o aruncam pă șosea. Primul cal care trecea, mă uitam cum are coada, ca să fie și coada mea mare ca la cal” (Dumitra Răducu, 84 de ani, Vărăști) - 2009. În mai multe localități, oamenii obișnuiau să pună la porți, la ușa de la intrare și la găleata cu apă, iarbă mare adunată încă de vineri seara din pădure (Floarea Bărbuceanu, 82 de ani, Vedea) - 1997.

În localitățile Vărăști și Valea Dragului, există și astăzi obiceiul ca fetele sau femeile să dea prosoape flăcăilor sau bărbatilor care merg călare sau cu căruța, „pentru sănătatea calului”. Aceștia prind prosoapele la căpăstrul cailor și umblă pe ulițele satului. În zilele noastre, datorită împrumutării numărului cailor, femeile dau prosoape și băieților care merg cu bicicleta sau cu mașina. „Am dat și eu două prosoape, unu' la o mașină și unu' la un cal” (Dumitra Răducu). Înainte vreme, fetele țeseau ștergare cu motive populare, pe care le dăruiau flăcăilor ca dovadă a hărniciei și priceperii lor.

Încuratul cailor este un obicei care se practică tot în *Sâmbăta lui Sân Toader* și este întâlnit și în zilele noastre în localitățile Copaciu (comuna Ghimpați), Slobozia, Vărăști și Valea Dragului. El constă în plimbarea celor mai frumoși cai pe ulițele satului, împodobiți cu ștergare la căpăstru. Călăreții își dovedesc cu această ocazie și măiestria de a conduce caii, purtându-i la pas, la trap sau la galop, sub privirile admirative ale sătenilor și în special ale fetelor și femeilor care le împart prosoape. „De Sân Toader, ies flăcăii călări cu caii și primesc prosoape de la cetățeni” (Mircea Marin, 64 de ani, Copaciu) - 1997.

La Vărăști a existat, până în urmă cu doi-trei ani, o întrecere cu cai, la care luau parte tinerii conduși de un gospodar mai în vârstă. Acesta pune un ștergar sau un prosop într-o prăjină și alegea o uliță mai lată din centrul satului, unde se putea călări în voie. Călăreții se aliniau la o anumită distanță și porneau la un semnal, în galop, spre purtătorul prăjinii. Cel care ajungea primul smulgea trofeul și îl lega la căpăstrul calului. Bătrânii satului povestesc că înainte vreme, veneau la Vărăști, să participe la întrecerile organizate, călăreți din mai multe localități învecinate. „Făcea

întrecere; ședea unu' cu un arac mare, cu un prosop legat în vârful lui și care ajungea acolo cu întrecerea, lua prosopu' dâns mers" (Dumitra Răducu).

Tot în această zi, gospodinele fac covrigei din făină de grâu, îi coc la cuptor, îi ung cu miere și îi împart pentru sănătatea oamenilor și a vitelor. În familiile în care cineva a purtat numele de Toader, gospodinele fac și o colivă, merg cu ea la biserică și apoi o împart. „Pentru cei care-i chema Tudor se făcea colivă în fiecare an, se lua o sticlă cu vin, un prosop și care cal se întâlnea, i se punea prosopul, c-așa este datoria la cal, să fie gătit" (Elena Nedelcu).

Prof. Gheorghe NIȚESCU

consultant artistic, CJCPCT Giurgiu